

ŽEMAIČIUOSE SURINKTOS LIAUDIES DAINOS

D. SAUKA IR Z. BUDAITE

Pateikiamas spaudai Žemaičių krašto liaudies dainų pluoštas yra paruoštas iš VVU Lietuvių literatūros katedros rankraštyno, sukaupto studentų lituanistų tautosakos ekspedicijų metu. Rankraštyną šiuo metu sudaro arti 13 000 tautosakos (daugiausia dainuojamosios) vienetų iš įvairių sričių, kurie, pagrindinai imant, buvo užrašyti 1956—1959 metais, dalyvaujant kartu LTSR Mokslų Akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros moksliniams bendradarbiams, o taip pat Valstybinės konservatorijos studentams. Ši studentų iniciatyva laikytina kukliu, bet vertingu indėliu į tą liaudies meninės kūrybos rinkimo ir tyrinėjimo darbą, kuris Tarybų valdžios metais įgauna tokį platų užmojį (turime galvoje visų pirma gausius tautosakos rinkinius, tautosakos sisteminimo ir kataloginimo, o taip pat tyrinėjimo darbą LTSR Mokslų Akademijos Lietuvių kalbos ir literatūros instituto tautosakos sektoriuje) ir atspindi tą visuotinį susirūpinimą, rodomą Tarybinės Vyriausybės, visos tarybinės visuomenės liaudies kūrybai, jos gražioms tradicijoms.

Ruošiant surinktą tautosaką spaudai, apsisotą ties vienos srities — žemaičių — dainomis, užrašytomis Plungės, Skuodo, buvusiame Salantų, Rietavo, Silalės, Varnių bei iš dalies Raseinių, buvusiame Skaudvilės rajonuose. Pirmenybė žemaičių dainoms buvo suteikta tuo sumetimu, kad pastaraisiais metais čia jų labai retai beužrašoma ir yra paskelbti tik atskiri vienetai rinkinyje „Lietuvių tautosaka, užrašyta 1944—1956 m.“, o iš ankstyvesnio laikotarpio taip pat turime gana nedaug paskelbtų liaudies poezijos pavyzdžių.

Visuomenė pažįsta senąją žemaičių liaudies dainą iš 1954 metais perspausdinto (1829 m. Vilniuje išleisto) S. Stanevičiaus rinkinio „Dainos žemaičių“, kurį sudaro tik 30 dainų, užrašytų Viduklės ir Eržvilko apylinkėse. Antrasis 19 a. žemaičių dainų rinkinys — Daukanto „Dajnes žiamayczyų“, išleistas Petrapiilyje 1846 m., yra tapęs bibliografinė retybe. Šį rinkinį sudaro 118 dainų, Daukanto surinktų Palangos, Kretingos ir gretimose apylinkėse. Be to, 100 žemaičių alsėdiškių dainų randame paskelbta A. Juškos „Lietuviškų dainų“ III t., o taip pat 1912 m. yra išėjęs nedidelis J. Gudavičiaus sudarytas rinkinėlis „Žemaitiškos dainos“. Atskirai pažymėtinas charakteringų žemaičių dainų pluoštas, išspausdintas J. Ciurlionytės „Tautosakos darbų“ V t., išl. 1938 m. Daug vertingos medžiagos ypač pokario metu surinko Lietuvių kalbos ir literatūros institutas ekspedicijose. Vien tik 1961 m. užrašė dainų apie 1152 vienetus — Skuodo ir Kretingos rajonuose, bet ji kol kas nepaskelbta.

Pietinei bei vakarinei Žemaitijos daliai būdingos ar bent artimos dainos yra atspausdintos L. Rėzos „Lietuvių liaudies dainose“, kurių I dalies IV leidimas pasirodė 1958 m., J. Pakalniškio „Klaipėdiškių dainose“ 1908 m., V. Kalvaičio „Prūsijos Lietuvių Dainose“ 1905 m., o taip pat „Tautosakos darbu“ VII t. („Klaipėdiškių lietuvių dainos“) 1940 m., nors pastarieji leidiniai, žinoma, jau mažai beprieinami.

Arčiau susidūrus su gyvuojančia ar, tiksliau sakant, prisimenama liaudies poetine kūryba ir jos kūrėjais-pateikėjais, teko įsitikinti, kad toks negausus žemaičių tautosakos publikacijų skaičius nūn nėra visiškai atsitiktinis. Dainininkų šiandien beprisimenama žymiai mažiau dainų nei kitose Lietuvos vietose, jų repertuaras labiau ribotas ir paprastai nepersėka kelių dešimčių kūrinių, toli gražu neprilygdamas geresniųjų pietiečių bei rytiečių-džukų — dainininkų mokėjimui, siekiančiam net iki 200—300 dainų. Gyvesnė liaudies dainos tradicija reiškiasi šiauriniame Žemaičių kampe — Skuodo rajone, ypač Mosėdžio apylinkėje, kur dainos, šokio pamėgimas savo ruožtu labiau paskatino ir šių dienų kolūkinį jaunimą į aktyvią meninę saviveiklą. Tuo tarpu, atvirkščiai, kai kuriuose rajonuose, įpiečiau, pavyzdžiui, Šilalės apylinkėse, dainų tik vienetais beprisimenama, o daugiau yra išlikę tik pasakojamosios tautosakos, įvairių liaudies papročių.

Cia skelbiamo rinkinėlio tikslas buvo pateikti idėjiniu-meniniu atžvilgiu vertingesnių ir būdingesnių dainų rinktinę taip, kad joje būtų atstovaujami visi išlikę senosios liaudies poezijos žanrai ir ta nauja tautosaka, kuri šiandien kuriasi tarybinės Žemaitijos kaime. Ne visada turimi užrašymai buvo pilnaverčiai vienu ar kitu atžvilgiu, kai kada jie užfiksuvo tik nepilną, beužsimirštantį, gerokai kontaminuotą dainos tekstą, tačiau atrodė reikšmingas ir pažymėtinas pats jų gyvavimo faktas. Kita vertus, į rinkinį nepateko kai kurios labai populiarios ir poetine išraiška bei melodija būdingos žemaičiams dainos, tokios kaip „Aš išdainavau visas daineles“, „Lėkė volungė“, „Oi, Juze, Juzeli“. Jos, kaip ir daugelis kitų, spausdintos neseniai pasirodžiusiuose rinkiniuose „Lietuvių tautosakos rinktinėje“, „Lietuvių tautosakoje, užrašytoje 1944—1956 m.“, J. Ciurlinytės „Lietuvių liaudies dainose“, arba perspausdintuose A. Juškos ir kt. rinkiniuose, ir būtų buvę netikslinga kartoti tuos pačius pavyzdžius. Spaudai buvo atrinkti pavyzdžiai arba iš viso retai sutinkami ir iki šiol nespausdinti, arba tokie, kurie akivaizdžiai skiriasi nuo spausdintųjų variantų siužeto plėtojimo linkme, atskiromis strofomis, poetiniais įvaizdžiais.

Iš pateikiamo dainų pluošto sunku daryti platesnes išvadas apie būdingus žemaičiams dainų tipus, tematikos, stiliaus ypatumus. Didžiąją žemaičių dainuojamosios tautosakos dalį sudaro senoji, tradicinė liaudies poezija, dažniausiai, tiesa, nebetekusi savo paskirties, atitrukusi nuo darbo, vienokių ar kitokių apeigų. Į tradicinės dainos meninį auginį sparčiai skverbiasi konkretūs buitiniai motyvai, naujo laiko atgarsiai, o stilistiniu atžvilgiu kryptama į sentimentalų jausmingumą, romano formą arba, atvirkščiai, į sąmojų, humoristinę nuotaiką, kuri ypač dažnai šiandien nuspalvina žemaičių tradicines dainas.

Kita reikšminga liaudies poezijos dalis — naujesnių laikų kūriniai: rūšios, satyriškai skambančios dainos iš buržuazinės diktatūros metų, šviesi, optimistinė tarybinės tikrovės, kolūkinio kaimo poezija. Savo kilmė tarybinės tautosakos kūriniai, kaip ir revoliucinės dainos, daugiausia esti literatūrinės kilmės, autoriniai arba meninės saviveiklos kūriniai, tačiau folklorizuoti, paplitę liaudyje, saviškai jos perkurti, dainuojami jos melodija.

DARBO DAINOS

1

Vai liūšta, liūšta
Mano širdelė,
Kad aš parvesiu
Valios mergelę. 2

Valios mergelė
Ilgai migdinta,
Lig pusrytėlių
Nepažadinta. 2

Aš atsikėliau
Anksti rytelį,
Emiau į ranką
Sviesį dalgelį. 2

Emiau į ranką
Sviesį dalgelį,
Išėjau pianti
Lankon šienelio. 2

Nupioviau lanką
Ir pusrėželį,
Mano mergelė
Dar nepabudo. 2

Aš nusilaužiau
Beržo šakelę,
Eisiu žadinsiu
Savo mergelę. 2

— Vai aš nekalta,
Jaunas berneli,—
Kam budavojai
Kalne namelį. 2

Kam budavojai
Kalne namelį,
Kam dėjai langus
Į vakarėlį? 2

Nei aš ten mačiau
Baltos aušrelės,
Nei aš ten mačiau
Sviesios saulelės. 2

Tiktai tegirdžiu
Graudų balselį,
Savo bernelį
Braukiant dalgelį. 2

2

Du balandžiai klane gėrė,
Begerdami sudūmojo.
Oi, oi, oi,
Begerdami sudūmojo.

Ar čia gerti, ar negerti,
Ar sparneliais paplasnoti?
Oi, oi, oi,
Ar sparneliais paplasnoti?

Gerkim, gerkim, balandėliai,
Kai išgersim, padūmosim.
Oi, oi, oi,
Kai išgersim, padūmosim.

Trys broleliai šieną piovė,
Bepiaudami sudūmojo.
Oi, oi, oi,
Bepiaudami sudūmojo.

Ar čia pianti, ar nepianti,
Ar dalgelius pakilnoti?
Oi, oi, oi,
Ar dalgelius pakilnoti?

Traukim, piaukim, brolužėliai,
Kai nupiausim, pakilosim.
Oi, oi, oi,
Kai nupiausim, pakilosim.

Trys seselės šieną grėbė,
Begrėbdamos sudūmojo.
Oi, oi, oi,
Begrėbdamos sudūmojo.

Ar čia grėbti, ar negrėbti,
Ar grėblelius palinkėti?
Oi, oi, oi,
Ar grėblelius palinkėti?

Grėbkim, grėbkim, seserėlės,
Kai sugrėbsim, palinkėsime.
Oi, oi, oi,
Kai sugrėbsim, palinkėsime.

3

Piaun bernelis lankoj šieną,
Baltus dobilėlius.
Ai-ai, aja-jai,
Baltus dobilėlius.

Nusikirtęs dobilėlius,
Kiš už kepurėlės.
Ai-ai, aja-jai,
Kiš už kepurėlės.

Užsikišęs dobilėlį,
Vilioj mane jauną.
Ai-ai, aja-jai,
Vilioj mane jauną.

Neprivelsi mane jauną
Su tuo dobilėliu.
Ai-ai, aja-jai,
Su tuo dobilėliu.

Jei privelsi mane jauną —
Su meiliu žodeliu.
Ai-ai, aja-jai,
Su meiliu žodeliu.

4

Sieneį grėbiau
Ir gailiai verkiau,
Ant grėbliakočio
Pasiremdama. 2

Ant grėbliakočio
Pasiremdama,
Sierai žemelei
Pasiskųsdama. 2

O žeme, žeme,
Žemele siera,
Priėmei tėvą 2
Ir motinėlę.

Priėmei tėvą
Ir motinėlę,
Priimk ir mane, 2
Vargų mtergele.

Žemelė tarė,
Tardama barė:
Per jauna esi 2
Žemelėj pūti.

Išvark vargelį,
Sukrauk kraitelį.
Tai tada būsi 2
Žemės martelė.

Žalioj girelėj
Lygioj lankelėj,
Kalbino mane 2
Jaunas bernelis.

Ne taip kalbino,
Kaip jis viliojo,
Aukso žiedelį 2
Man dovanojo.

5

— Lekia gulbelis,
Neš vainikėlį,
Ak, man gailu veizėti.

— Veizėk, mergele,
Veizėk, jaunoji,
Kaip dreb rūtų šakelė.

Taip tu drebėsi,
Jauna mergele,
Kad mano valdžioj būsi.

Per trejus metus
Tavęs nebausiu,
Pakolei atsidžiaugsiu.

Po trejų metų
Su beržo rykšte,
Su ažuolo vytele.

6

Aš dalgelį išpustysiu,
Ir šienelį paguldysiu.
Valio pieva, pievužėlė!
Valio jauna mergužėlė!

Aš grėblelį tankiai traukiu,
Vakarėlio labai laukiu.
Valio pieva, pievužėlė!
Valio jauna mergužėlė!

Man grėblelis maliavotas,
Bernuželio dovanotas.
Valio pieva, pievužėlė!
Valio jauna mergužėlė!

7

Eisiu ant kalno
Rugelių kirsti,
O mano mergelė
Eis po manęs rišti.

Kaip tik paėmiau
Plačioms pradalgėlėms,
Verk mano mergelė
Graudžioms ašarėlėms.

Ein mano dalgelis
Pasiskambindamas,
Verk mano mergelė
Pasikukčiodama.

8

Tupi žebrius rugiuose,
Zebrelaitis rugiuose.

Skina žebrius varpeles,
Zebrelaitis varpeles.

Krauna žebrius lizdelį,
Zebrelaitis lizdelį.

Peri žebrius vaikelius,
Zebrelaitis vaikelius.

9

Dainuokit, mergelės,—
Ko nedainuojat?
Ko veizit į mane
Rūpesningai?

Aš turiu širdelį
Rūpesnėlį,
Rūtelių daržely
Iškadėlę.

Rūteliai nesėti,
Neravėti,
Vainikas nepintas,
Nedėvėtas.

Linelius sėsiu,
Tuos ravėsiu,
Tuos verpsiu, tuos ausiu,
Tuos dėvėsiu.

Ant jūros kraštelio
Sėdėdama,
Baltąsias drobeles
Balindama.

Rūgoja, rūgoja
Giminėlė:
Nebaltos, nebalto
Dovanėlės.

10

Kad linelius roviau,
Į kuokštelius kroviau.
Ak, bėda, bėda,
Nieks manęs nerėdo.

Kad linelius šukavau,
Kaip gegužė šukavau.
Ak, bėda, bėda,
Nieks manęs nerėdo.

Kad linelius verpiau,
Pati labai verčiau.
Ak, bėda, bėda,
Nieks manęs nerėdo.

VESTUVINĖS DAINOS

11

Nesirūpinkis,
Sena motinėle,
Aš tau parvesiu
Jaunąją marteilę.

O kad martelė
Kraselėj sėdėjo,
Sena motinėle
Baltoms veizėjo:

— Ar tu mokėsi
Stakleles sukalti
Ir plonąsias
Drobeles išausti?

— Ak, moku moku
Stakleles sukalti
Ir plonąsias
Drobeles išausti.

Kad aš suverpsiu
Silkų plonumėlį,
Aš ir išausiu
Lino dailumėlį.

Aš ir išausiu
Lino dailumėlį,
Aš išbalysiu
Sniego baltumėlį.

12

Ne dėkui tėvui, nei motinėlei,
Kad mane jauną valioj augino.

Valioj augino, ilgai migdino,
Ant pusrytėlių nepažadino.

Kad reiks man eiti į svečių šalį,
Aš nemokėsiu dirbti darbelio.

Iduos stakles ir šautuvėlį,
O reiks man austi ploną drobelę.

Plonos gijelės, dailus skietelis,
Tiktai nedailus mano darbelis.

Uošvienė barė, tais žodžiais tarė:
— Oi, tinginėle mano martelė.

Per dieną audė, mastą išaudė,
Lendrą skietelį mano sulaužė.

Ne dėkui tėvui, nei motinėlei,
Kad mane jauną valioj augino.

Valioj augino, ilgai migdino,
Ant pusrytėlių nepažadino.

Kad reiks man eiti į svečių šalį,
Aš nemokėsiu darbelio dirbti.

Iduos man dalgį ir pustyklėlę,
Reikės eit piauči lankoj šienelį.

Aštrus dalgelis, dailios pievelės,
Ale nedailus mano darbelis.

Uošvelis barė, tais žodžiais tarė:
— Oi, tinginėlis mano žentelis.

13

Kas do dyvai
Ir stebuklai rados,
Kad vasaros
Ežerai užšalo.

Kur girdysma
Ristuosius žirgelius,
Kur nušveisma
Sviesias šviestynėles?

Vidurėlį
Žirgelius girdysma,
Pakraštėlį
Sviestynėles šveisma.

— Aš esu nepratęs,
Jaunoji mergele.
— Aš esu nepratus,
Jaunasis berneli.

Aš imsiu pačią
Iš bajorų dvaro,
Aš pirksiu žirgelį
Iš Palangos miesto.

Zveng žirgelis
Grynų avižėlių,
Verk mergele
Rūtų vainikėlio.

Nebeatzvengsi
Grynų avižėlių,
Nebeatverksi
Rūtų vainikėlio.

14

Vaikščiojau, vaikščiojau
Po žalią girelę.

Mišks ant kalno,
Kalns ant būgno,
Ant eglos.

— O kas toje girelėj?
— Geriausia pušėlė.

Pušis miške,
Mišks ant kalno,
Kalns ant būgno,
Ant eglos.

— O kas toje pušėlėj?
— Geriausia šakelė.

Saka pušies,
Pušis miške,
Mišks ant kalno,
Kalns ant būgno,
Ant eglos.

- O kas ant tos šakelės?
- Geriausias lizdelis.

Lizds ant šakos,
Saka pušies,
Pušis miške,
Mišks ant kalno,
Kalns ant būgno,
Ant eglos.

- O kas tame lizdelyj?
- Geriausi kiaušeliai.

Kiaušiai lizde,
Lizds ant šakos,
Saka pušies,
Pušis miške,
Mišks ant kalno,
Kalns ant būgno,
Ant eglos.

- O kas iš tų kiaušelių?
- Geriausi paukšteliai.

Paukštis iš kiaušio,
Kiaušiai lizde,
Lizds ant šakos,
Saka pušies,
Pušis miške,
Mišks ant kalno,
Kalns ant būgno,
Ant eglos.

- O kas iš tų paukštelių?
- Geriausios plunksnelės.

Plunksnos paukščio,
Paukštis iš kiaušio,
Kiaušiai lizde,
Lizds ant šakos,
Saka pušies,
Pušis miške,
Mišks ant kalno,
Kalns ant būgno,
Ant eglos.

- O kas iš tų plunksnelių?
- Geriausi patalėliai.

Duknos plunksnų,
Plunksnos paukščio,
Paukštis iš kiaušio,
Kiaušiai lizde,
Lizds ant šakos,
Saka pušies,
Pušis miške,
Mišks ant kalno,
Kalns ant būgno,
Ant eglos.

- O kas tose duknose?
- Geriausia mergelė.

Mergelė duknelės (e),
Plunksnos paukščio,
Paukštis iš kiaušio,
Kiaušiai lizde,
Lizds ant šakos,
Saka pušies,
Pušis miške,
Mišks ant kalno,
Kalns ant būgno,
Ant eglos.

- O kas prie tos mergelės?
- Geriausias bernelis.

Bernelis prie mergelės,
Mergelė duknelės,
Duknos plunksnų,
Plunksnos paukščio,
Paukštis iš kiaušio,
Kiaušiai lizde,
Lizds ant šakos,
Saka pušies,
Pušis miške,
Mišks ant kalno,
Kalns ant būgno,
Ant eglos.

15

Bėg upelė vingurdama,
Neš vainiką linguodama.
Ramta drylia, oi ly lia lia,
Neš vainiką linguodama.

Ir nunešė, nulingavo
Pas broterio margą dvarą.
Ramta drylia, oi ly lia lia,
Pas broterio margą dvarą.

Ir išėjo broterėlis,
Pripažino vainikėlj.
Ramta drylia, oi ly lia lia,
Pripažino vainikėlj.

Oi vainike vainikėli,
Kur aš tave pakavosiu?
Ramta drylia, oi ly lia lia,
Kur aš tave pakavosiu?

Silkų kuskoj suvyniosiu,
Margoj skrynioj pakavosiu.
Ramta drylia, oi ly lia lia,
Margoj skrynioj pakavosiu.

Vieną kartą kad paveizu,
Vainikėlis žals tebesaš.
Ramta drylia, oi ly lia lia,
Vainikėlis žals tebesaš.

Antrą kartą kad paveizu,
Vainikėlis jau bevystaš.
Ramta drylia, oi ly lia lia,
Vainikėlis jau bevystaš.

Trečią kartą kad paveizu,
Vainikėlis supelėjės.
Ramta drylia, oi ly lia lia,
Vainikėlis supelėjės.

Oi vainike vainikėli,
Dėl ko greitai supelėjai?
Ramta drylia, oi ly lia lia,
Dėl ko greitai supelėjai?

Dėl to aš ir supelėjau,
Kad su našliu suderėjau.
Ramta drylia, oi ly lia lia,
Kad su našliu suderėjau.

16

Oi broli, broli,
Broleli mano,
Ar žadi joti
Į svečią šalelę,
Ar žadi vesti
Jaunąją panelę?

Neveski senos,
Neveski jaunos,
Nevesk, broleli, 2
Didžiai turtingos.

Jauna neklausys,
Sena neslaugys,
O bagotoji 2
Zodeliais šaudys.

Oi, broli, broli,
Broleli mano,
Veski sau mergelę, 2
Vargo mergelę.

Ji tave pajaus,
Ji tave užjaus,
Ji pavargusiam 2
Kojeles nauas.

17

-- Oi namo, namo,
Baltieji broliukai,
Prie sunkiųjų darbelių!

Pievos nepiautos,
Dirvos neartos,
Zagrelės netaisytos.

— Nesirūpinkis,
Balta sesele,
Su sunkiaisiais darbeliais.

Pievas išpiausma,
Dalgius iškalsma,
Zagreles sutaisysim.

18

Už jūrelių, už marelių
Grajij bajors ant kortelių.

Begrajydams ant kortelių,
Perkalbėjo motušėlę.

Perkalbėjo motušėlę,
Pažadėjo jam dukrelę.

Pažadėjo jam dukrelę
Ir margąją kariatėlę.

Sešis žirgus užkabino,
Vilniaus keliais išlakino.

Vilniaus keliais vaikščiodama,
Baltas rankas grąžydama:

— Oi, sesele, seserėle,
Ar yra pas jus, kaip pas mus?

— Pas mus upės vingur teka
Ir mergelė dailiai šneka.

— Pas mus upės šaltiniuotos
Ir mergelės vainikuotos.

— Mūsų sienos kaip lentynos,
Mūsų vaikai kaip liėynos.

— Pas mus sienos marmurinės
Ir stikleliai krikštoliniai.

19

Seserėlė verkdama,
Pro darželį eidama:
— Šitai, šitai žalieji rūteliai,
Šitai tamstos vainikėlis.

— Seserėle, nebsakyki,
Man širdelės negraudinki,
Skauda labai širdelė mano,
Baigiu jaunas dieneles.

Močiutėlė verkdama,
Svirno duris verdama:
— Šitai, šitai skrynelės margos,
Šitai tamstos kraitelis.

— Močiutėle, nebsakyki,
Man širdelės nebskaudinki,
Skauda mano širdelė,
Tuos žodžius girdėdama.

Tetušėlis eidamas,
Stainios duris verdamas:
— Šitai, šitai širmieji žirgeliai,
Šitai tamstos dalelė.

— Tetušėli, nebsakyki,
Širdies mano nebskaudinki,
Skauda mano širdelė,
Tuos žodžius girdėdama.

Brolužėlis eidamas,
Žirgelį kinkydamas:
— Šitai, šitai tavo vežimėlis,
Su šituo tu išvažiuos.

— Brolužėli, nebsakyki,
Man širdelės nebskaudinki,
Skauda mano širdelė,
Tuos žodžius girdėdama.

20

— Ko nedainuoji, balta motušė? 2
Ko rymai ant rankelių? 2
Rankeles nurymojai.

— Ko aš dainuosiu, ko linksma būsiu? 2
Svirnelį iškadėlė, svirnelį iškadėlė. 2

Sūriai išmirko, sviestas ištirpo, 2
Alutis išbraidyta, arielka išlaistyta. 2

Kuo beatgausiu svetelius savo? 2

— Saldžiuoju midutėliu, gardžiuoju
alutėliu. 2

— Ko nedainuoji, balta sesele? 2

Ko rymai ant rankelių? 2
Rankeles nurytojai.

— Ko aš dainuosiu, ko linksma būsiu? 2
Darže yr iškadėlė, darže yra iškadėlė. 2

Rūta išrauta, rožės išlaužtos, 2

Lelijos išbraidytos, 2
Zaginiai išdraskyti.

— Kuo beatgausiu kvietkelius savo? 2

— Graudžiosiom ašarėlėm, šaltinio
vandenėliu. 2

— Ko nedainuoji, baltas broleli? 2

Ko rymai ant rankelių? 2
Rankeles nurytojai.

— Ko aš dainuosiu, ko linksmas būsiu? 2
Staldely iškadėlė, staldely iškadėlė. 2

Žirgas sulyso, balnas nuplyšo, 2

Mietukai išvartyti, 2
Laužtiniai išdraskyti.

Kuo beatgausiu žirgelį savo? 2

— Grynosiom avižėlėm. 2
Šaltinio vandenėliu.

21

— Vedliai, vedliai,
Kodėl taip vėlai?

— Po sodą vaikščiojom,
Žirgelius žyčiojom, —
Dėl to taip vėlai.

— Vedliai, vedliai,
Kodėl taip vėlai?

— Po sodą vaikščiojom,
Šlajeles žyčiojom, —
Dėl to taip vėlai.

— Vedliai, vedliai,
Kodėl taip vėlai?

— Po sodą vaikščiojom,
Drabužius žyčiojom, —
Dėl to taip vėlai.

— Vedliai, vedliai,
Kodėl taip vėlai?

— Po sodą vaikščiojom,
Batelius žyčiojom, —
Dėl to taip vėlai.

22

Piršlelis klūpo, 2
Atkišęs lūpą.
Duokit piršliui rūgštaus pieno
Kad pritrauktų lūpą.

Būtų geras piršlelis, 2
Kad nebūtų durnelis.
Jis, pamatęs šiaudų žagą,
Sako, kad bažnyčia.

Būtų geras piršlelis, 2
Kad nebūtų durnelis.
Jis, pamatęs pirties pečių,
Sako, kad altorius.

Būtų geras piršlelis, 2
Kad nebūtų durnelis.
Jis, pamatęs jaujoj šakę,
Sako, kad tai žvakė.

Būtų geras piršlelis, 2
Kad nebūtų durnelis.
Jis, pamatęs baltą gaidį,
Sako — vargamistra.

Būtų geras piršlelis, 2
Kad nebūtų durnelis.
Jis, pamatęs juodą vištą,
Sako, kad pročka.
Karsim piršlį!
Karsim piršlį!
Karsim piršlį!

23

Kur buvai, piršleli,
Kur važinėjai?
Ar kviečių laukelį 2
Tu suderejai?

Girdėjom, piršleli,
Raseinius buvai.
Zadėjai parvežti 2
Saldžios arielkos.

Mūs piršlelis bagotas, 2
Kaip ažuolas šakotas.

Kiek ažuolo lapelių, 2
Tiek piršlelio arielkelių.

Duos, duos, duos ir mums, 2
Duos ir mūsų giminėms.

Jeigu duosi, prisakyk, 2
Jei neduosi, atsakyk.

*Jei piršlys rengiasi duoti,
dainuojama:*

Kiša ranką į kišenių,
Džiaugias mūsų jau širdelė.

Jei neduoda:

Ilgu mums laukti,
Gėda atsitraukti.

Gėda jums nedavusiems,
Gėda mums negavusiems.

Gavus atpildą už dainavimą:

Ačiū ačiū piršliui už pyragą. 2

*Dainininkai apdainuoja sekantį —
svočių:*

Nuo to gero nueidami, 2
Prie geresnio prieidami.

Girdėjom, svočiuote,
Raseiniųos buvai,
Zadėjai parvežti 2
Saldžių saldainių.

Mūs svočiuotė bagota, 2
Kaip eglėlė šakota.

Kiek eglėlės spyglielių, 2
Tiek svočiuotės saldainių.

Duos, duos, duos ir mums, 2
Duos ir mūsų giminėms.

Jeigu duosi, prisakyk, 2
Jei neduosi, atsakyk.

Jei rengiasi duoti, dainuojama:

Kiša ranką į kišenę,
Džiaugias mūsų jau širdelė. 2

Jei neduoda:

Ilgu mums laukti, 2
Gėda atsitraukti.

Gėda jums nedavusiems, 2
Gėda mums negavusiems.

Gavus dėkojama:

Ačiū ačiū svočiai už pyragą. 2 k.

Apdainuojamas sekantis:

Nuo to gero nueidami, 2
Prie geresnio prieidami.

24

Lėkė varnelė,
Lėkė varnelė,
Lėkė varnelė
Į pakalnėlę.

Toj pakalnėlėj,
Toj pakalnėlėj,
Toj pakalnėlėj
Srauni upelė.

Toje upelėj,
Toje upelėj,
Toje upelėj
Suk verpetėlis.

Tam verpetėly,
Tam verpetėly,
Tam verpetėly
Marga kraselė.

Sėdi mergelė,
Sėdi mergelė,
Sėdi mergelė
Galvą šukavo.

Galvą šukavo,
Galvą šukavo,
Galvą šukavo,
Graudžiai dūsavo:

Nebėr tėvelio,
Nebėr tėvelio,
Nebėr tėvelio
Dalelei duoti.

Nebėr močiutės,
Nebėr močiutės,
Nebėr močiutės
Kraiteliui kloti.

Nebėr seselės,
Nebėr seselės,
Nebėr seselės
Vainiksegėlės.

Nebėr brolelio,
Nebėr brolelio,
Nebėr brolelio
Palydovėlio.

Saulė — močiutė,
Saulė — močiutė,
Saulė — močiutė
Kraiteliui kloti.

Mėnuo — tėvelis,
Mėnuo — tėvelis,
Mėnuo — tėvelis
Dalelei duoti.

Zvaigždė — seselė,
Zvaigždė — seselė,
Zvaigždė — seselė
Vainiksegėlė.

Sietas — brolelis,
Sietas — brolelis,
Sietas — brolelis
Palydovėlis.

25

Aušť aušrelė, tek saulelė,
Palūkėk, jaunas berneli,
Aš nueisiu pas tėvelį.

Pas tėvelį nueisiu,
Anta kelių suklupsiu:
Sudiev, tėveli.

Nebslugysiu tavęs,
Nei lovelės betaisysiu,
Nei kojelių beaustysiu.

Aušť aušrelė, tek saulelė,
Palūkėk, jaunas berneli,
Aš nueisiu pas močiutę.

Pas močiutę nueisiu,
Anta kelių suklupsiu:
Sudiev, močiuote.

Daugiau tavęs nebslugysiu,
Nei lovelės betaisysiu,
Nei ugnelės bekursiu.

Aušť aušrelė, tek saulelė,
Palūkėk, jaunas berneli,
Aš nueisiu pas brolelį.

Pas brolelį nueisiu,
Anta kelių suklypsiu:
Sudiev, broleli.

Nebslaugysiu daugiau,
Nei kardelio bešveisiu,
Nei žirgelio begirdysiu.

Aušť aušrelė, tek saulelė,
Palūkėk, jaunas berneli,
Aš nueisiu pas sesulę.

Pas seselę nuėjusi,
Ant kaklelio pakibusi:
Jau sudiev, seserėle.

Nebslaugysiu daugiau,
Rūtelių nebravėsiu,
Vainikėlio nebepinsiu.

26

Oi tu, mergyte,
Ką tu darysi,
Kad tokia jauna
Apsiženysi?

Oi lylia lylia,
Oi lylia lylia,
Kad tokia jauna
Apsiženysi.

Nei verpimėlio,
Nei audimėlio.
O kur tu dingsi,
Jauna mergele?
Oi lylia lylia...

Virs varinėlis,
Verks kūdikėlis,
Prie lopišelio
Verksi, mergele.
Oi lylia lylia...

Pareis vyrelis
Iš karčiamėlės,
Parneš kumštelį
Kaip akmenėlių.
Oi lylia lylia...

Parneš kumštelį
Kaip akmenėlių,
Aštrių žodelių
Kaip erškėtelių.
Oi lylia lylia...

— Oi tu, mergyte,
Mano jaunoji,
Išausk tu drobę,
Ploną drobėlę.
Oi lylia lylia...

Be skieto, nyčių,
Be skydmenėlio,
Tai aš neduosiu
Aštrių žodelių.
Oi lylia lylia...

— Bernyti mano,
Jaunasis mano,
Išark tu kalnus,
Aukštus kalnelius.
Oi lylia lylia...

Be šviesio plūgo
Be juodbėrelio.
Tai aš išausiu
Ploną drobėlę.
Oi lylia, lylia...

Be skieto, nyčių,
Be skydmenėlio,
Tai aš išausiu
Ploną drobėlę.
Oi lylia lylia...

JAUNIMO IR SEIMOS DAINOS

27

Ein mergelė keleliu:
— Padėk, dieve, berneliui. 2

— Nedyvyki, mergele. 2
Kreiva mano vagelė.

Sena mano žagrelė, 2
Jauni mano jauteliai.

Kai paimsiu mergelę,
Kai gausiu pasogėlę. 2
Pataisysiu žagrelę.

28

Vargely gimiau,
Vargely augau.
Už vargo vaikelio
Ir ištekėjau.

Kurs nemokėjo
Darbelio dirbti,
Nei šviesj dalgelį
Sau ištaisyti.

Tiktai mokėjo
Šnapselį gerti,
Šnapselį gerti,
Karčiamoj sėdėti.

29

Jau saulelė leidžias
Į vakarus,
Išleidau seselę
Į ašaras.

Ir pusė metelio
Dar nepraėjo,
Pajutau seselę
Besergančią.

Mažasis broleli,
Kinkyk žirgus,
Važiuosim seselę
Aplankyti.

Nė pusės kelio
Neatvažiavo,
Išgirdau bitele
Atužiančią.

Mažasis broleli,
Susuk žirgus,
Važiuosim atklausti,
Kur laidoti.

Į aukštą kalnelį
Negriūnantį,
Po žalia liepele
Nedžiūnančią.

Juodame grabely
Paguldyta,
Sliūbo drabuželiais
Apdaryta.

Aukštasis kalnelis
Nugrius, nugrius,
Žalioji liepelė
Nudžius, nudžius.

DAINOS APIE GYVULIUS IR PAUKSCIUS

30

Plaukė pylė
Per ežerėlį,
Nendrūnus
Lankstydama.

Eina strielčius
Per žalią lanką,
Rankoj strielbę
Siūbuodamas.

— Vai tu, strielčeli,
Tu, jauns strielčeli,
Juk tu manęs
Nenušausi.

Patį palėksiu,
Vaikus paslėpsiu
Vidury
Ežerėlio.

31

— Ai, ai, ai, —
Strazdas dejavo,
Strazdas kojas
Pašalo.

— Tekėk, saulele,
Per aukštus kalnus,
Tirpyk strazdo
Kojeles.

Nuo strazdo kojų
Ledai lūžinėjo,
Vandenėlis
Tekėjo.

32

Pamačiau pamačiau,
Sirvąjį zuikelį pamačiau.

Nuėmiau nuėmiau,
Nuo pečių strielbelę nuėmiau.

Nušavau nušavau,
Sirvąjį zuikelį nušavau.

Nunešiau nunešiau,
Į Tilžės miestelį nunešiau.

Pardaviau pardaviau,
Sirvąjį zuikelį pardaviau.

Aš gavau, aš gavau.
Simtą dorelėlių aš gavau.

Nupirkau nupirkau,
Juodbėrį žirgelį nupirkau.

Nujojau nujojau,
Pas savo mergelę nujojau.

33

— Ai, tu, oželi,
Tu, cinaragėli,
Kur dėjai
Cino cibukėlj?

— Nunešiau įmečiau
Į ežerėlį.
— Kur tas, kam tas
Gilus ežerėlis?

— Atbėg, atbėg
Trys širmi žirgai,
Išgėrė, išgėrė
Gilių ežerėlį.

— Kur tie, kam tie
Trys širmi žirgai?
— Išbėgo, išbėgo
Į žalią lankelę.

— Kur ta, kam ta
Žalioji lankelė?
— Atėjo, atėjo
Videikiškiai vaikai.

Nupiovė, nupiovė
Žaliąjį šienelį.
— Kur tas, kam tas
Žaliasis šienelis?

Kur tas, kur tas
Žaliasis šienelis?
— Išvežė, išvežė
Į Vilniaus miestelį.

NASLAICIŲ DAINOS

34

Išgraušk poną ir urėdą,
Leiskis, saule, tekėk, mėnuo,
Šviesk man šviesiai 2
Šią naktelę!

Kad matyčiau tą kampilį,
Kur gul mano motinėle,
Aš apdiegčiau žaliom liepom 2
Ir aplicčiau ašarėlėm.

Veizėk, mano motinėle,
Ką man daro pamotėlė:
Mušė, stumdė, plaukus draskė, 2
Per vargelį duoną davė.

Vištytėliai būriu bėgo,
Ai, ai, ai, ai.
O aš viena siratėlė,
Ai, ai, ai, ai.

Kur aš dingsiu vargdienėlė,
Ai, ai, ai, ai?
Kur prisiglausiu šiandienėlę,
Ai, ai, ai, ai?

Nėr man tėvo, motinėls,
Ai, ai, ai, ai.
Kur aš dingsiu šiandienėlę,
Ai, ai, ai, ai?

Eik į dvarą, į laukelį,
Ai, ai, ai, ai.
Ten atrasi sau darbelį,
Ai, ai, ai ai.

Išein dvarpons iš dvarelio,
Ai, ai, ai, ai.
Tik pasiundė su šuneliais,
Ai, ai, ai, ai.

Baras šunys labai pikti,
Ai, ai, ai, ai.
Neprileido vargdienėls,
Ai, ai, ai, ai.

36

Oi tu, liepele,
Oi tu, žalioji.
Vėtros palaužta,
Kiek tu dejuoji?

Dar nepaspėjai
Ziedus sukrauti,
Kaip tik paspėjo
Tave nulaužti.

Vež mano kraitį
Ir mane jauną,
Bet ne į laisvę,
Tik į vargelį.

Reik atsiskirti
Iš tėviškėlės,
Tėvų pastogės
Ir motinėls.

Gavau bernelį,
Gavau vargelį,
Selmį laidoką
Ir pijokėlį.

Jis mane mušė,
Jis mane barė,
Jis mane jauną
Iš namų varė.

Jis mane jauną
Iš namų varė:
— Eiki, dukrele,
Pas motinėlę.

— Tada nueisiu
Pas motinėlę,
Kada išvargsiu
Savo vargelį.

Mano močiutė
Juodoj žemelėj,
Juodoj žemelėj,
Baltam grabely.

KARO DAINOS

37

Gieda gaideliai, ryliuoja,
Broleliai žirgelius balnoja.
Jie balnodami, kamanodami
Seselę budina:

— Kelkis, sesele, nemiegok
Ir atsikėlus nerymok.
Prauski burnelę, šukuok galvelę,
Palydėki mane.

— Ir atsikelti aš galiu,
Bet palydėti negaliu,
Žiba ant rankų aukso žiedelis,
Ant galvos — vainikėlis.

— Nevarstyk margų skrynelių.
Neraizyk plonų drobelių:
Aš nedėvesiu tų baltinužių,
Karuzėj būdamas.

Išduos valdiškus rūbelius,
Išduos aštriosius kardelius.
Bus išmokyti ir aprėdyti
Kaip vieno tėvelio.

38

Simtą kartų artojęliui
Namiė procevoli,
Nekaip jaunam bernužėliui
Į karą išjoti.

Ir atėjo ta dienele
Arba ta adyna,
Girdžiu, mane tėvužėlis
Išleisti ketina.

Neverk, neverk, tėvužėli,
Negraudink širdelės,
Tik pazvalyk juodbėrėlį —
Bus mano draugelis.

Kai aš jojau per girelę,
Gegužis kukavo,
O man, jaunam bernužėliui,
Vargelį rokavo.

Kai aš jojau vieškelėliu,
Rugeliai žydėjo,
O man, jaunam bernužėliui,
Širdelė skaudėjo.

Ir prijojau bromo vartus,
Sužving aidžiu balsu.
Išein mielas tėvužėlis,
Atkel kiemo vartus.

Ir išvydau močiutėlę
Aukštame svirnelę,
Ir išgirdau seserėlę
Rūtelių daržely.

Nepritruksi, motinėle,
Gailių ašarėlių,
Nepritruksi, seserėle,
Zaliųjų rūtelių.

Pagirdysiu juodbėrėlį
Gailiom ašarėlėm
Ir pašersiu juodbėrėlį
Zaliosioms rūtėlėms.

39

Lietuva brangi,
Tėvyne mūsų,
Kodėl apleidai
Su šalim prūsų?

Visa Lietuvos
Žemė žinojo,
Kada su prūsais
Reik' vajeuoti.

O kada prūsai
Mumis apstojo,
Kaip rugių pėdus
Dirvoj išklojo.

Per tris dieneles
Viens cukorėlis,
Išbals veidelis
Kaip popierėlis.

Kad mus pastatė
Ant marių kranto,
Tokį liūdnumą
Nė viens nematė.

Per skruostus mūsų
Ašaros byra,
O širdis mūsų
Kraujuose svyra.

Taisos ant marių
Baisiausios minios,
Nėr mums valandos,
Nors trys adynos.

Marių tie vilnys —
Mūs kūnus plauna,
Iš visų pusių
Armosos griaua.

HUMORISTINES DAINOS

40

Tup' žvirblelis ant seklyčios,
Tupėdamas dūksavo.
Padūksavęs, paplasnojęs
Graudžiai sudejavo.

Zada tėvas dukrą leisti,
Zad'alų daryti,
Vandenėlio per naktelę
Reikės pristatyti.

Reiks miselę išmaišyti,
Apynėlius virti,
Reiks sušlapti ir sušalti,
Ir vargo datirti.

41

Ne bobelė būčiau, 2
Kad aš nežinočiau,

O ko reikia
Tiems seniems dėduliams. 2

Alučio, pyrago, 2
Tabokos ir rago,

O to reikia
Tiems seniems dėduliams. 2

Ne bobelė būčiau, 2
Kad aš nežinočiau,

O ko reikia
Toms senoms bobelėms. 2

Reik naujų ratelių, 2
Pakulų kuodelių,

O to reikia
Toms senoms bobelėms. 2

Ne bobelė būčiau, 2
Kad aš nežinočiau,

O ko reikia
Tiems jauniems berneliams. 2

Reik naujų žagrelių 2
Ir bėrų žirgelių,

O to reikia
Tiems jauniems berneliams. 2

Ne bobelė būčiau, 2
Kad aš nežinočiau,

O ko reikia
Toms jaunoms mergelėms. 2

Dundančių staklelių 2
Ir jaunų bernelių.

O to reikia
Toms jaunoms mergelėms. 2

42

Aš pasėjau apynėlį
Tėvelio sodely.
O kam kalbi,
Bervinga žolele?

Kai aš tave užaugysiu,
Spurgus nuraškysiu.
O kam kalbi,
Bervinga žolele?

Kai aš spurgus nuraškysiu,
Alų padarysiau.
O kam kalbi,
Bervinga žolele?

Kai aš alų padarysiu,
Svečius suprašysiu.
O kam kalbi,
Bervinga žolele?

Seni diedai pasigėrę
Taboką išbarstė.
O kam kalbi,
Bervinga žolele?

Senos bobos pasigėrę
Pantapius išmėtė.
O kam kalbi,
Bervinga žolele?

Jaunos panos pasigėrę
Kasas išpynėjo
O kam kalbi,
Bervinga žolele?

O berniukai pasigėrę
Karcioms lipinėja.
O kam kalbi,
Bervinga žolele?

43

Atjojo Jurkus balta kumele 2
Be batų, be balno, be botagėlio. 2

Paėmė pačią, didžią verpėją.
Kad ana verpė ploną drobėlę
Be šeries, be špūlės, be tekinėlio. 2

Kad ana audė ploną drobėlę, 2
Be skieto, be nyčių, be šautuvėlio. 2

Kad ana balino ploną drobėlę 2
Be saulės, be vandens, be rytvėjėlio. 2

Kad ana siuyo ploną drobėlę 2
Be siulės, be siūlo, be adatėlės. 2

Kad ana dėvėjo ploną drobėlę 2
Be kūno, be dūšios, be sveikatėlės. 2

ŽAIDIMŲ DAINOS

44

Tupi žebrius rugiuose,
Zebrelaitis rugiuose.

Ratelis eina, o vienas stovi vidury.

O, tu, žebri, netupėk,
Sau porėlės pažiūrėk.

Ratelis eina, o vienas stovi vidury.

O kai žebrius netupėjo,
Sau porėlę nužiūrėjo.

Renkasi porą ir susikibę už parankių visi sukasi (po porą)

45

Ganiau ganiau aveles
Po žaliąsias lankesles.

Po du šimtu ant dienos,
O lig vakar (o) nė vienos.

Turiu juodą šunelį,
Turiu margą lazdele.

Su šuneliu pasiundysiu,
Su lazdele pastumdysiu.
Pui-pui!

Tai sakydamas, piemuo nueina prie prisėlinusio vilko ir jį pabaido. Bet tuo tarpu piemenį pašaukia namo motina, ir vilkas suspėja pagauti vieną avį. Taip vilkas vieną po kitos susigauna visas avis. Piemuo eina jų ieškoti. Pribėgęs klausia: „Ar nematei avių?“ Vilkas vieną kartą atsako: „Nubėgo ant raudono kelio“. Kitą kartą sako: „Nubėgo ant juodo kelio“, trečią kartą: „Ant žalio“.

Tada avys-vaikai ima rankelėmis pliaušinti. Piemuo klausia: „Kas ten?“ Vilkas atsako: „Bobos žlugtą skalbia“.

Vaikai pradeda bubėti „bu-bu-bu-bu“. Į piemens klausimą vilkas atsako, kad tai: „Bobos alų daro“.

Piemuo prašo: „Duokit pakaštavoti“.

Vilkas: „Neturiu raktų, bobos raktą nusinešė“.

Vilkas nubėga atnešti raktų, o piemuo tuo tarpu išleidžia avis.

46

Aš audėja moku austi
Dailiausiai, ploniausiai.
— Kaip? — Taip: pliku, pleku! (2 ar 3 k.)

Kai išaudu, tą parduodu:
Kraitelį, kraitelį.
— Kaip? — Taip: pliku, pleku! (2 ar 3 k.)

LOPSINĖS

47

Pylėlė balta,
Kojelės geltonos.
Aš tą pylę po sparneliu:
— Stiš namo gulėti,
Kiaušelius padėti,
Vaikus išperėti
Gražučius, mažučius,
Geltonus.

48

Čiukš čiukš pelėda,
Argi tau ne gėda:
Į kamarą vedama,
Čeverykus žadama.

Ceverykai nauji,
Užkulnėliai kiauri.
Ar tas šiaučius aklas buvo,
Kur kiaurus siuvo?

Kad užkulnėlius užlopytų,
Antratiek nešiotum.

49

Pelele, pelele,
Nešk miegelį
Į vaikelio lopišėlį
Pasuolėliais, palovėliais,
Kad katelė nepajustų,
Nė vaikelis nepabustų.

50

Leku, leku lekutis, 2
Laukų gale betupis,

Šilko lizdą besukąs, 2
Aukso kiaušius bededąs.

51

Išėjau į tyrą
Vaivorų rinkti.
Atradau bernelį
Vaivorakėlį.

Smagu nešti,
Gailu pamesti.
Akelės žybur,
Kojelės kybur.

52

Išvažiavo žagarų,
Parvažiavo be nagų.
— Kame arklėlis?
— Pumpurų laukuos.

— Eikit parvarytil
— Mes bijom vilko,
— Nebijokit vilko,
Vilks alų daro.

Meška meškerioja,
Zuikis pagirioja.
Lapė Kotryna
Su savo šeimyna
Pašmurkšt į karklyną.

53

A-a-a, apa-pa,
Zuikis vaiką lingavo,
Belinguodams užsnūdo,
Nuo trinkelės nusprūdo.
Katins nosį nukando,
Varna akį iškirto,
Melniks skūrą nulupo,
Šiaučius batus pasiuvo.

REVOLIUCINĖS IR ISTORINĖS DAINOS

54

Paskutinį jau kartą šiandieną
Pamatysiu, kaip saulė tekės.
Tek saulėlė pro šitą langelį,
Daug linksmyjų paukštelių čiulbės. 2

Paskutinį jau kartą girdėjau,
Kad man pančiai ant rankų žvanges.
Nebeilgai aš šičia kentėsiu, 2
Nebeilgai man širdį skaudės. 2

Nenuliūskit, broleliai jaunieji,
Kad nelaimės kardai jau užėjo,
Tik kovokit kaip vyrai narsieji, 2
Kolei priešų žmonijos neliks.

55

Atsisakom nuo senojo svieto,
Nusivalom nuo jųjų purvų,
Despotizmo nekenčiame kieta
Ir kraujuotųjų sostų senų.

Prie kankinamų žmonių keliaukim,
Prie išalkusių eikim žmonių,
Susiruoškim, sukilkim
Ir eikim pirmyn!

Pasiruoškim prieš priešus, vargdieniai,
Ir į kovą mes kilkim kasdien!
Draugai, drąsiau pirmyn, pirmyn, pirmyn,
Draugai, drąsiau pirmyn, pirmyn, pirmyn.

56

O mes, mielieji vaikeliai, 2
Ant Zemalės kazokėliai.

Dieną geriam, uliavojam, 2
O naktelėm vandravojam. 2

Pinigus prauliavojam, 2
Biedniems naudos dovanojam. 2

Dabar turim kelionėlę 2
Lig Zemalės klebonėlio. 2

Ar besveikas, klebone, 2
Tu, drūktasis pone?

Dėk ant stalo pinigus 2
Ir brangiuosius auksinius. 2

Klebons pinigus padėjo 2
Ir pats rankeles sunėrė, 2

Po pakajų lakstydamas, 2
Savo plaukus raustydamas. 2

Kai klebonas atsikėlė, 2
Varpinyčion išskubėjo.

Varpinyčion išskubėjo, 2
Varpus skambinti pradėjo.

Sukilo miesčionys 2
Ir aplinkui žmonės.

57

Kosciuška išėjo,
Ant kelio pastoj.
Pastoj, pastoj, pons Kosciuška,
Ir tų lenkų ponai.

Ką tiktai sugavo,
Tuoju nušavo,
Ir atėmė šviesią strielbę,
Ir visus jo ginklus.

— Eisiu prie žirgelio,
Prie juodo balnelio,
Prie to juodo balnytėlio,
Juodos gromatėlės.

Gromatėlę skaitė,
Skaitydamas verkė:
— Kas padės man rytą bristi
Į žalią girelę?

Toj žalioj girelėj
Tek srauni upelė.
Ten susmuko, ten sukluo
Kosciuškos žirgelis.

BURZUAZINĖS DIKTATOROS LAIKOTARPIO DAINOS

58

Saulė leidos raudonoji
Už aukštų kalnelių.
Oi lia, oi lia, oi lia, oi lia,
Už aukštų kalnelių.

Dirba broliai, prakaituoja
Per visą dienelę.
Oi lia, oi lia, oi lia, oi lia,
Per visą dienelę.

Neuždirbsit jūs, broleliai,
Nė penkių litelių.
Oi lia, oi lia, oi lia, oi lia,
Nė penkių litelių.

59

Ar aš einu, ar važiuoju,
Vieną dainą tedainuoju:
Litą litą ta-ta-ta,
O be litų sarmata.

Už litelius, už centelius
Uždegs kunigs tau žvakeles.
Litą litą — nors prasmek,
O be lito — pekloj dek.

Turguos, valsčius, klebonioj,
Smulkaus kredito draugioj,
Litą litą tu mokėk,
Kiaurą maišą pilt padėk.

Jei kišenėj skylės vienos,
Suskaitytos tau yr dienos.
Litą litą ta-ta-ta,
O be lito sarmata.

Jei kišenėj litas šyla,
Tavo svoris tuoj pakyla.
Litas litas su litu,
Išmintingas baisiai tu.

60

Daratyte, kas daryti?
Kiek tų bėdų bus, mamyte?
Revizuos ir skaičius,
Stalčius vers jie tuščius,
Ras akeles bent kelias,
O viduj dvi peles.
Kur, draugai, pinigai?
O be jų man blogai.
Litelius, namelius,
Dvarelius, bankelius
Išvaržys, išparduos,
O man pačiam terbą duos.
Nei gert, nei uliot,
Neteks tau paskrajot,
Gal tau dangus dovanos,
Gal tu nieko nežinosi,
Kyšj duosim, kad paims,
Velnias mūsų nepaims.
Velnias toks, velnias šioks,
Prie lituko vis prišoks.

TARYBINIO LAIKOTARPIO DAINOS

61

Vai jūs, susiedai,
Mielį susiedėliai,
Paklausykite, pavožokit 2
Tą mano žodelį.

Ar jūs nežinot,
Ar jūs neišmanot, —
Per kolūkj tiesūs keliai 2
Ir lygūs laukeliai.

Tiesumas kelelių,
Gražumas pievelių,
Sidabriniai dobilėliai, 2
Auksiniai žiedeliai.

O kad aš ėjau
Per kolūkio upę,
Šimtai, šimtai žašų, ančių 2
Per vandenį plaukia.

Vandenį gėrė,
Zolynėlius lesė.
Gužučiukai, mažučukai 2
Suldu buldu groja.

Ant kolūkio stogo
Balandžiai burkavo,
Siltą liety, gerą derlių 2
Žmonėms pranašavo.

Kolūkio pirmininkas
Po kolūkius joja,
Premijuoja tas mergeles, 2
Kur daržoves sėja.

62

Žiūriu žiūriu: ten už šilo
Į padanges dūmai kylo.
O kas čia apsigyveno,
Kas miške ugnį kūrena?
Oi ly lylia, oi lia lia,
Oi ly lylia, oi lia lia,
O kas čia apsigyveno,
Kas miške ugnį kūrena?

Per trūbuką riestą, ploną
Dėdė varvin samagoną.
Oi ly lylia, oi lia lia,
Oi ly lylia, oi lia lia,
Per trūbuką riestą, ploną
Dėdė varvin samagoną.

Tokj dėdę reik suriest
Ir miliciją pakviest:
Kam duonikę jis gadina,
Samagoną kam gamina.
Oi ly lylia, oi lia lia,
Oi ly lylia, oi lia lia,
Kam duonikę jis gadina,
Samagoną kam gamina.

63

Tavo traktorius gaus
Gimto kaimo laukuos.
Dūmai kilts virš dangaus,
Ir gegutė kukuos.

Tu ateisi tada,
Aš priglausiu karštai.

O gegutė juoku
Atkartos man už tai.

Cia pataiso kasas,
Lenkia galvą žemai.
Cia mus žemė gimta,
Zydi sodai žaliai.

Pažerėliai rausvi,
Liejias upė srauni —
Oi, kaip gera, smagu
Mums gimtojoj šaly.

Koks pasaulis platus,
Kokia meilė gili!
Leisk priglaust prie širdies,
Palydėti toli.

Koks pasaulis platus,
Kokia meilė gili,
Bet tu netiki vis,
Kad aš myliu tave.

PAAIŠKINIMAI

Spausdinamos žemaičių liaudies dainos tik iš dalies buvo užrašinėsos tarmiškai, dauguma užrašyta literatūrine kalba, išlaikant tik tarminę leksiką ir sintaksę. Vienodumo dėliai spausdinant visų dainų tekstą teko transponuoti į literatūrinę kalbą. Fonetikai užrašyti tik pačių dainininkų gyvi posakiai, kuriais jie apibūdina savo pateiktas dainas arba kalba apie save. Kadangi dainos rinktos iš skirtingų rajonų, tai tose gyvos šnekamos kalbos pastabose sutinkamos abiejų svarbiausių žemaičių tarmių — dūnininkų ir dūnininkų — ypatybės. Neretai šitie posakiai rodo literatūrinės kalbos įtaką (greičiausiai dainininkui prisitaikant prie užrašintojo skonio ir kalbos).

Dainų tekstuose nekeičiama tarminė, archainė ir skolinių leksika, paliekamos sintaksės ypatybės (linksnių ir prielinksnių vartojimas) ir tos morfologinės formos, kurios reikalingos dainos ritmui išlaikyti arba kurios žinomos ir ne žemaičiams, plačiai gyvuodamos šalia literatūrinėje kalboje priimtų formų (kamienuų mišimo atvejai). Palikti skoliniai, tarmybės aiškinami atskirai kiekvienos dainos komentaruose. Išimtį sudaro plačiai prigiję ir įsisenėję ypač liaudies kūrybos kalboje skoliniai (dūšia, svietas, sirafa), kurių prasmė nereikalinga atskiro paaiškinimo.

Dainos pateikiamos atrankos būdu, neduodant greta užrašytų kitų variantų. Dainų paplitimui, jų dainavimo progai paaiškinti prie kiekvienos dainos paaiškinimuose pridedami spausdintų dainų, o atskirais atvejais ir Lietuvių literatūros katedros rankraštyne saugojamų kūrinių variantai. Variantai parenkami ne iš visų, o tik iš svarbiausių ir naujausių tarybinių leidinių. Spausdinami pavyzdžiai liko nesulyginti tik su sutartinėmis (Z. Slaviūno „Sutartinės“, I—II—III), nes jos sudaro skirtingą, nebe ištisinų dainų rūšį.

Paaiškinimuose vartojami sutrumpinimai:

BDB **Ch. Bartsch**, Dainų Balsai. Melodien litauischen Volkslieder, I—II, Heidelberg, 1886—1889.

BOD **J. Basanavičius**, Oškabalių dainos, I—II, Shenandoah, Pa. 1902.

C Lietuvių liaudies dainos, paruoštos J. Ciurlionytės, Vilnius, 1955.

- CLM Lietuvių liaudies melodijos. Spaudai paruošė J. Čiurlionytė.— Tautosakos darbai, V, Kaunas, 1938.
- DDZ S. **Daukantas**, Dajnes Žiamajtiū, Petropilie, 1846 m.
J Lietuviškos dainos, užrašė Antanas Juška, I—III, Kaunas, 1954.
- J Sv Lietuviškos svodbinės dainos, užrašytos Antano Juškos ir išleistos Jono Juškos, I—II, Vilnius, 1955.
- KPD V. **Kalvaitis**, Prūsijos Lietuvių Dainos, Tilžė, 1905.
- LLK Vilniaus Valstybinio V. Kapsuko vardo Lietuvių literatūros katedros rankraštynas.
LT Lietuvių tautosaka, Vilnius, 1957.
- OK O. **Kolberg**, Piesni ludu litewskiego, Kraków, 1879.
- NiS A. R. **Niemi ir A. Sabaliauskas**, Lietuvių dainos ir giesmės šiaur-rytinėje Lietuvoje, 1912.
- Ns G. H. F. **Nesselmann**, Litauische Volkslieder, Berlin, 1853.
- PKD [A. **Broožis**], Klaipėdiškių dainos, Surinko Pakalniškis J., Vilnius, 1908.
Rz L. **Rėza**, Dainos, III leidimas, I—II d., Kaunas, 1935—1937.
- SDZ S. **Stanevičius**, Dainos žemaičių, Vilnius, 1954.
Sr B. **Sruoga**, Lietuvių liaudies dainų rinktinė, Vilnius, 1949.
- TR Lietuvių tautosakos rinktinė, Vilnius, 1954.
- art. — artimesnis variantas;
buv. — buvęs;
hibr. — hibridas, pusiau lietuviškas, pusiau skolintas žodis;
km. — kaimas;
miest. — miestelis;
raj. — rajonas;
skol. — skolinys;
tarm. — tarmybė;
tol. — tolimas variantas;
var. — variantas.

DARBO DAINOS

1. **Vai liūsta, liūsta.** Padainavo N. Vaitkutė-Avižienė, 57 m., Mosėdžio miest., Skuodo raj.; užrašė J. Čekavičiūtė, G. Šmulkštytė 1959 m., LLK 75 N 101.

Dainininkės nurodyta kaip šienapiūtės daina.

Variantai: DDŽ N 4 p. 5 (tol.), Č N 4 p. 95 ir N 5 p. 96 (arimo dainos). valios mergelė: ne baudžiauninkė.

šviesį: šviesų; u-kam. perėjęs į ia-kam.

daiktavardinė ia-kam. galūnė.

2. **Du balandžiai klane gėrė.** Padainavo A. Gričiūtė, Igorių km., Skuodo raj.; užrašė A. Vasiliauskaitė ir P. Krištopas 1959 m., LLK 72 N 2.

Populiari žemaičiuose kaip jaunimo santykius vaizduojanti daina. Ši tema plėtojama ir spausdintuose variantuose, išskyrus KPD N 139, N 140, kur kaip ir LLK 72 N 2 sutinkami šienapiūtės vaizdai.

Variantai: DDŽ N 24 p. 36, J I N 335 p. 659, J III N 1566 p. 709 ir N 15 p. 740 (Priede), N 37 p. 32 (perspausdinta iš DDŽ N 24), NiS N 1058 p. 213, BOD I N CXV p. 102, BOD I N CXVI p. 103, K PD N 139 p. 67 ir KPD N 140 p. 68, PKD N 72 p. 64, LT N 152 p. 175 („Jaunimo ir meilės dainų“ skyriuje), Sr N 179 p. 172.

grėblelius palinkėti: sustačius grėblius į krūvą, suremti galvomis.

3. **Piaun bernelis lankoj šieną.** Padainavo J. Petravičius, 66 m., Medingėnų km., Rietavo raj.; užrašė G. Dimavičiūtė ir D. Dielininkaitytė 1958 m., LLK 39 N 1.

nepriversi: neapgausi, nesuviliosi. Variantas — J II N 862 p. 605—607.

4. **Sienelį grėbiau.** Padainavo R. Litvinaitė, 28 m., Rūkų km., Skuodo raj.; užrašė D. Dobilaitė ir G. Šmulkštytė 1959 m., LLK 73 N 190.

Skirtina prie šienapiūtės dainų, tačiau paplitusi ir kaip našlaičių daina (žr. C. p. 507).

Spausdinti variantai daugiausia labiau išplėto turinio: JSv I N 33 p. 61 (dvi paralelės šakos) ir JSv I N 168 p. 171 (siaur.) JSv II N 802 p. 54, J I N 413 p. 773, J III N 1226 p. 368 ir J III N 1509 p. 621 ir N 3 (Rankraštiniai tekstai). p. 758, Sr N 239 p. 231; Č N 11 p. 105 (siauresnis), TR p. 18, ČCM N 124, p. 94 (siauresnis).

Paskutiniai du posmai, kuriais užsibaigia spausdinama daina, kartais variantuose būna dainos pradžioje.

5. **Lekia gulbelis.** Padainavo O. Šleinytė-Lipšienė, 69 m., Kuzų km., Skuodo raj.; užrašė D. Krištopaitė ir P. Krištopas 1959 m., LLK 72 N 88.

Dainininkės pastaba baigus dainuoti: „Keik skaude dauža!. Lauka dainė“.

Variantai: J I N 239 p. 501—505, J III N 1561 p. 703 (išplėtotas turinys).

gulbelis: gulbinėlis.

gailu: gaila.

6. **Aš dalgelį išpustysiu.** Padainavo O. Žilinskienė, 38 m., Mosėdžio miest., Skuodo raj.; užrašė T. Daržinskaitė ir T. Ramanauskaitė 1959 m., LLK 76 N 142.

Dainos motyvų sutinkama: Č N 7 p. 100, Č N 9 p. 102—103 Ni S N 135, N 136 p. 30, N 138, N 140 p. 31, Sr N 84 p. 86 (art.), N 86 p. 88, TR p. 15, ČLM N 138 p. 105.

maliavotas (skol.): dažytas.

7. **Eisiu ant kalno.** Padainavo E. Sebeckytė-Vitkienė, 62 m., Katžygių km., Skuodo raj.; užrašė S. Kalpokaitė ir J. Mališauskas 1959 m., LLK 67 N 19.

Variantai — išplėto turinio: Č N 27 p. 128 (priskiriama rugiapiūtės dainoms), J Sv I N 420 p. 368 (priskiriama sutartuvių dainoms).

plačioms pradalgėlėms: plačiomis pradalgėlėmis.

graudžioms ašarėlėms: graudžiomis ašarėlėmis.

8. **Tupi žebrius rugiuose.** Padainavo N. Gedminaitė-Bartkienė, 68 m., Kebaičių km., Raseinių raj.; užrašė Z. Budaitė 1958 m., LLK 23 N 4^a.

Rugių piovimos daina.

Variantai: J I N 180 p. 357—361, J III N 33 p. 752 (Priede).

žebrius: toks paukštis (?)

9. **Dainuokit, mergelės.** Padainavo O. Jundulienė, 70 m., Bubių km., Rietavo raj., užrašė S. Litvinaitė ir E. Skaudvilaitė 1958 m., LLK 55 N 11. Dainininkės paaiškinta, kad dainuota linus raunant.

Panašių motyvų (žr. I—II strofą) sutinkama:

DDŽ N 37 p. 56; Rz. N 50 p. 98, NS N 227, p. 186 (perspausdinta iš Rz N 50).

rūpesningai: su susirūpinimu.

rūpesnėlį: rūpestėlį.

rūteliai: rūtelės.

rūgoja (skol.): priekaištauja.

10. **Kad linelius roviau.** Padainavo R. Prelgauskienė, 49 m., Gandliaukio km., Skuodo raj.; užrašė D. Dobilaitė ir G. Šmulkštytė 1959 m., LLK 73 N 11.

Variantai: J III N 1534 p. 661, PKD N 15 p. 16.

11. **Nesirūpinkis, sena motinėle.** Padainavo B. Sakėnaitė-Kniukštienė, 93 m., Videikių km., Salantų raj.; užrašė Z. Budaitė, V. Niparaitė, S. Vingytė 1958 m., LLK 23 N 36.

Variantų nerasta.

nesirūpinkis: nesirūpink.

baltoms veizėjo: baltomis veizėjo: piktai, kreivai žiūrėjo.

12. **Ne dėkui tėvui, nei motinėlei.** Padainavo P. Varnelienė, 67 m., Aukštagirio km., Varnių raj.; užrašė L. Lenkauskas ir D. Samaitė 1958 m., LLK 18 N 84.

Variantai: J I N 120 p. 241 (tik bernelio šaka), J Sv I N 379 p. 337 (tik mergelės šaka), J Sv II N 891 p. 123; panašūs motyvai: J I N 413 p. 773 (III—IV—V str.), J Sv I N 379 p. 337.

šautuvėlj: šaudyklėlę.

lendrą: nendrių, nendrinį.

13. **Kas do dyvai.** Padainavo M. Bartkienė, 60 m., Padievaičio km., Silalės raj.; užrašė Z. Budaitė ir G. Valackaitė 1959 m., LLK 68 N 17.

Variantai: DDŽ N 80 p. 107 (art.); Rz. N 3 p. 5, TR p. 91 (perspausdinta iš Rz N 3), C N 56 p. 171 (perspausdinta iš RZ N 3), J II N 917 p. 701, J III N 15 p. 745 (Priede), Ns N 11 p. 9 (perspausdinta iš Rz N 3), KPD N 33 p. 286 (Pridėjimuose), BDB I N 81 p. 106, N 81a p. 107, BDB II N 264 p. 125, BOD I N CXIII p. 101, N CLXXVI p. 151. Kituose variantuose dažniau sutinkami II-osios dainos dalies, IV, VI strofų, motyvai: DDŽ N 61 p. 83, Ns N 280 p. 237 (perspausdinta iš DDŽ N 61), BDB II N 272 p. 133, J III N 1496 p. 60, I—IV strofų motyvai: J Sv I N 21 p. 53, J III N 1161 p. 239, N 1262 p. 441—443.

do: per.

dyvai: stebuklai.

šviestynėles: nušveistus kardelius.

14. **Vaikščiojau, vaikščiojau.** Padainavo J. Venckus, 85 m., Rimučių km., Telšių raj.; užrašė L. Lenkauskas 1958 m., LLK 18 p. 37.

Daina gana populiari Telšių, Varnių, Skuodo raj.

Var. nurodoma, kad buvo dainuojama per vestuves, vestuviniams persirengus.

ant eglos: ? Dainininkams nežinoma šio žodžio prasmė. Var.: „ant rajalės“, kurio dainininkai taip pat negali paaiškinti.

15. **Bėg upelė vingurdama.** Padainavo S. Kubiliūtė, 50 m., ir K. Kubiliūtė, 62 m., Mosėdyje, Skuodo raj.; užrašė J. Cekavičiūtė ir N. Vėlius 1959 m., LLK 75 N 2.

broterio: brolio; broterėlis: brolelis.

pakavosiu (skol.): paslėpsiu, padėsiu.

16. **Oi, broli, broli.** Padainavo M. Žilinskienė, 56 m., Piepliškio km., Silalės raj.; užrašė S. Kalpokaitė ir J. Mališauskas 1959 m., LLK 67 N 49. Platesni variantai: J Sv I N 367 p. 326, N 368 p. 327 (tol.).

17. **Oi, namo, namo.** Padainavo M. Bartkienė, 60 m., Padievaičio km., Silalės raj.; užrašė Z. Budaitė ir G. Valackaitė 1959 m., LLK 68 N 15.

Vestuvių arba vaišių pabaigos daina.

Variantai: J I N 174 p. 345, J II N 1065 p. 61 BOD II N CCCLXXIII p. 157 (išplėstos, šakotinės formos dainos).

namo: literatūrinė kalbos forma vietoj tarminio vidaus vietininko no-my: namie.

nesirūpinkis su sunkiaisiais darbeliais: nesirūpink dėl sunkiųjų darbelių.

išpiausma: išpiausim.

iškalsma: iškalsim.

18. **Už jūrelių, už marelių.** Padainavo B. Sakėnaitė-Kniukštienė, 93 m., Videikių km., buv. Salantų raj.; užrašė Z. Budaitė, V. Niparaitė ir S. Vingytė 1958 m., LLK 23 N 13.

Variantų nerasta.

grąjij (skol.) ant kortelių: groja, lošia kortomis.

ličynos (skol.): kaukės.

19. **Seserėlė verkdamą.** Padainavo Šemetienė, Igorių km., Skuodo raj.; užrašė A. Vasiliauskaitė ir P. Krištopas 1959 m., LLK 72 N 32.

Prie var. LLK 75 N 74 nurodoma, kad dainuojama pintuvių vakare, kai jaunajai giminės renka dovanas.

šitai: štai.

rūteliai: žr. N 10.

stainios (skol.): arklidės.

20. **Ko nedainuojai, balta motuše?** Padainavo J. Beniušienė, 46 m., Šerkėnių km., Mosėdžio apyl., Skuodo raj.; užrašė T. Daržinskaitė ir T. Ramanauskaitė 1959 m., LLK 76 N 86.

Spausdintuose variantuose sutinkamas tik mergelės iškadėlės darželyje bei bernelio iškadėlės stainioje apdainavimas (VI—XI str.): Rz I N 28, p. 53, TR p. 104 (spausdinama iš Rz), Ns N 47 p. 40, Ns N 48 p. 41, BOD N 184 p. 159, J III N 1258 p. 433—435, KPD N 400 p. 197, Sr N 5 p. 15.

staldely: arklidėje.

žaginiai: statiniai, iš kurių tverinama tvora.

laužtiniai: tam tikri užlaužiami žąslai.

21. **Vedliai, vedliai.** Padainavo M. Laurinavičienė, 82 m., Vertininkų km., Telšių raj.; užrašė J. Jonkutė ir V. Salučkaitė 1958 m., LLK 42 N 218.

Platesnis variantas: J Sv I N 525 p. 456.

vedliai: vestuvinininkai, jaunųjų palydovai.

žyčiojom (skol.): skolinom.

22. **Piršlelis klūpo.** Padainavo O. Žabinskienė, 42 m., Skuodo raj.; užrašė T. Daržinskaitė ir T. Ramanauskaitė 1959 m., LLK 76 N 209.

23. **Kur buvai, piršleli?** Padainavo K. Bubinienė, 68 m., Eglėnės km., Raseinių raj.; užrašė Z. Budaitė 1958 m., LLK 23 N 1^a.

Dainininkės pastaba: „Kai susied į marčpytį (po muzikantų maršo jauniesiems ir pulkui — Z. B.) būrys dainininkų apluo vesa svuotba, ka gautu saldainiu“. Apdainuojamas kiekvienas vestuvinininkų pulko narys. Dainos tekstas keičiamas priklausomai nuo apdainuojamojo elgsenos: 1. jei greit ieško saldainių, dainuojama šeši pirmieji posmai, 7-asis ir baigiama 10—11-ju; 2. jei nesirengia duoti saldainių, 7-sis posmas išleidžiamas ir dainuojami toliau 8—9-sis posmai. Kartojama tol, kol „išloja“ atpildą. Tada vėl baigiama „ačiavimu“. Taip apeinami visi vestuvinininkai (pulkas), vyrams taikant palyginimą su ažuolu, moterims — su egle.

Spausdintų variantų nėra. J. Sv. II („Svodbinėj rėdoj“) sutinkama atskirų minėtos dainos motyvų: N 5 p. 308, N 22, N 23, p. 329.

kišenių: kišenę.

24. **Lėkė varnelė.** Padainavo S. Riaubienė, 54 m., Kūdaičių km., buv. Salantų raj.; užrašė Z. Budaitė, V. Niparaitė ir S. Vingytė 1958 m., LLK 22 N 56.

Var. LLK 72 N 72 nurodomas kaip pintuvių daina.

Variantai: BDB II N 318 N 318a p. 196—198, BOD I CXCVII p. 168, DDŽ N 84 p. 110, J III N 1252, p. 421—422, N 1253 p. 423 ir N I p. 731 (Priede), J Sv I N 302 p. 280, N 366 p. 326 N 420 p. 368 (tik 11—14 strofų motyvai), J Sv I N 480 p. 419, NiS N 1150 p. p. 250—251; N 1152, N 1153, N 1154 p. 252, Ns N 74 p. 58—59 (perspausdinta iš DDŽ N 84),

TR p. 84 (perspausdinta iš J III N 1252), Sr N 9 p. 7, Č N 141 p. 287.
KPD N 421 p. 206, N 422 p. 206—207.

kraselė: kėdelė.
sietas: sietynas.

25. **Aušt aušrelė, tek saulelė.** Padainavo S. Siparienė, Juodėnų km., Plungės raj.; užrašė G. Bartkus ir R. Lukša 1958 m., LLK 21 N 35.

Prie var. LLK 43 nurodoma, kad dainuojama, išleidžiant jaunąją į jaunąją pusę. Kitur (LLK 68 N 58) sakoma, kad dainuojama išleidžiant į šliubą.

Variantai: J Sv I N 610 p. 517. (siauresnis); NiS N 903 p. 170 (tol.), Č N 152 p. 303 (tol.).

anta: ant; tik rytiečiams būdinga forma, žemaičiams svetima.

26. **Oi tu, mergyte.** Padainavo Z. Vidutienė, 48 m., Bokštų km., Skuodo raj.; užrašė S. Kalpokaitė ir J. Mališauskas 1959 m., LLK 67 N 2.

I-ji dainos dalis — būdinga naujų laikų dainų stiliui, vėliau įvedami tradiciniai vestuvinių dainų motyvai (VI—X str.), sutinkami Sr N 263 p. 259 ir N 264 p. 260.

Variantai: Č N 226 p. 440 (tol.) J II N 786 p. 60.

lopišelio: lopšelio.

varinėlis: varinis puodas.

skydmenėlis: skydmenai — audimo išsižiojimas šaudyklei peršauti. švieso: šviesaus; žr. N 1.

JAUNIMO IR SEIMOS DAINOS

27. **Ein mergelė keleliu.** Padainavo A. Jakaitė, 62 m., Kvėdarnos km., Silalės raj.; užrašė Z. Budaitė ir G. Valackaitė 1959 m., LLK 68 N 87.

28. **Vargely gimiau.** Padainavo M. Vaitkutė-Avižienė, 57 m., Mosėdžio miest., Skuodo raj.; užrašė J. Cekavičiūtė ir N. Vėlius 1959 m., LLK 75 N 74.

Neišbaigta daina. Panašūs motyvai sutinkami: Č N 178 p. 340; OK N 36 p. 45 (platesnis variantas).

šviesj: šviesų; žr. N 1.

29. **Jau saulelė leidžias.** Padainavo S. Kubiliūtė, 50 m., Sakalių km., Skuodo raj.; užrašė J. Cekavičiūtė ir N. Vėlius 1959 m., LLK 75 N 28.

Variantai: KPD N 528 p. 263 (art.) N 529, p. 263; ir N 530 p. 264 (tol.).

mažasis: jaunas.

metelio: metelių.

susuk: apšuk, apgręšk.

DAINOS APIE GYVULIUS IR PAUKSCIUS

30. **Plaukė pylėlė.** Padainavo N. Vaitkutė-Avižienė, 57 m., Mosėdžio miest., Skuodo raj.; užrašė D. Dobilaitė ir G. Šmulkštytė 1959 m., LLK 75 N 88.

Labai paplitusi ir charakteringa žemaičiams lyrinė daina.

Variantas: Č N 173 p. 331 (išplėstas, užrašytas Švenčionių raj.).

pylėlė (skol.): antelė.

nendrinus: nendrynus.

strielčius (skol.): medžiotojas.

strielba (skol.): šautuvas.

31. — **Ai, ai, ai, — strazdas dejavo.** Padainavo V. Kiaurakis, 57 m., Riešketėnų km., Telšių raj.; užrašė J. Jonkutė ir V. Šalučkaitė 1958 m., LLK 42 N 184.

Populiari žemaičiuose lyrinė daina.

Variantas: J III N 1217 p. 355 (platesnis).

32. **Pamačiau, pamačiau.** Padainavo L. Kučinskienė, 55 m., Bakanauskiškė, Rietavo raj.; užrašė D. Dielininkaitytė ir D. Sauka 1959 m., LLK 39 N 8.

dorelėlių; dolerėlių. Variantai: Jsv II N 1040 p. 238, TKD N 67 p. 59.

33. **Ai tu, oželi.** Padainavo B. Sakėnaitė-Kniukštienė, 93 m., Videikių km., Salantų raj.; užrašė Z. Budaitė, V. Niparaitė ir S. Vingytė 1959 m., LLK 23 N 13.

Variantas: J III N 1513 p. 629.

cibukas (skol.): kandiklis.

kam: kame.

NASLAICIŲ DAINOS

34. **Išgraušk poną ir urėdą.** Padainavo V. Vaitkutė-Avižienė, 57 m., Mosėdžio miest., Skuodo raj.; užrašė J. Cekavičiūtė ir G. Smulkštytė 1959 m., LLK 75 N 95.

I-sios strofos motyvai randami: Č N 246 p. 428 (socialinio protesto dainų skyriuje), J II N 838^d p. 561, TR p. 166 ir p. 167 (perspausdinta iš J II N 830^a).

Minėtos dainos priskiriamos rugiapiūtės dainų grupei ir nesusijusios su našlaičių dainų motyvais kaip spausdinamos LK 75 N 95 II ir III strofos.

35. **Vištytėliai būriu bėgo.** Padainavo B. Bjeliauskaitė, 60 m., Šerkšnių km., Skuodo raj.; užrašė T. Daržinskaitė ir T. Ramanuskaitė 1959 m., LLK 76 N 44.

Dainininkė sakėsi dainą išmokusi tarnaudama.

Variantų nerasta. (Sr N 242 p. 234 sutinkami I-sios strofos motyvai) vištytėliai: viščiukai.

36. **Oi tu, liepele.** Padainavo O. Staigulienė, 36 m., Krakų km., Skuodo raj.; užrašė J. Cekavičiūtė ir N. Vėlius 1959 m., LLK 74 N 260.

Vestuvinė našlaitės daina.

VI—IX strofų motyvai dažnai sutinkami ne tik žemaičių, bet taip pat ir kitose našlaičių dainose, kaip: LT N 189 p. 206, J III N 1229 p. 373 (tol.) J Sv II N 802 p. 54 (tol.).

KARO DAINOS

37. **Gieda gaideliai, ryliuoja.** Padainavo A. Jakaitė, 60 m., Kvėdaros km., Šilalės raj.; užrašė Z. Budaitė ir G. Valackaitė 1959 m., LLK 68 N 70.

Dainininkės pastaba: „Dainiūdava šventvakares“.

Artimesni variantai: BOD I N CXXXIV p. 116, Č N 274 p. 406, K PD N 472 p. 231, N 473 p. 231, N 490 p. 241, N 492 p. 242; NiS N 510 p. 102, Ns N 27 p. 25, J III N 1167 p. 249—251, J Sv I N 516 p. 450, SDZ N XXVI p. 111—113, Sr N 149 p. 139. Kituose šios dainos variantuose karo tematika nebesutinkama: Č N 102 p. 241 (tol.), JSv II N 4 p. 302 (Svotbinėje rėdoje); LT N 208 p. 225 (tol.), NiS N 1067, 1068, p. 217.

38. **Šimtą kartų artojęliui.** Padainavo V. Kužienė, 49 m., Nevočių km., Skuodo raj.; užrašė J. Cekavičiūtė ir N. Vėlius 1959 m., LLK 74 N 208.

Dainos variantų nerasta, V, VI strofų motyvai randami: BDB II N 186 p. 30, Ns N 393 p. 331.

Pirmose dainos eilutėse nepilnai išreikšta sakinio mintis. Turėtų būti: „Šimtą kartų artojęliui geriau namie procevti“.

procevoti (skol.): dirbti, triūsti.
adyna (skol.): valanda.
pazvalyk (skol.): leisk.
gegužis: gegutė.
rokavo (skol.): skaičiavo.

39. **Lietuva brangi.** Padainavo V. Zvingienė, 56 m., Mosėdžio miest., Skuodo raj.; užrašė J. Cekavičiūtė ir N. Vėlius 1959 m., LLK 74 N 217.
Naujesnė karo daina su žymia knyginės kalbos įtaka.
cukorėlis (skol.): sausainėlis.
vajejoti (skol.): kariauti.
mumis: mus.

HUMORISTINES DAINOS

40. **Tup žvirblelis ant seklyčios.** Padainavo A. Jakaitė, 60 m., Kvėdaros km., Silalės raj.; užrašė Z. Budaitė ir G. Valackaitė 1959 m., LLK 68 N 90.

Vestuvinis dainos motyvas plačiai yra išvystytas Č N 143 p. 290, kuri ir priskiriama vestuvinių dainų skyriui. KPD N 388 N 389 p. 192, J Sv I N 631 p. 533 — panašūs motyvai kaip LLK 68 N 90.

datirti: patirti.

41. **Ne bobelė būčiau.** Padainavo N. Vaitkutė-Avižienė, 57 m., Mosėdžio miest., Skuodo raj.; užrašė J. Cekavičiūtė ir T. Ramanauskaitė 1959 m., LLK 75 N 82.

Spausdintuose rinkiniuose gausios lyrinės dainos, savo forma analogiškos LLK 75 N 82 (dažnai apimančios bernelio ir mergelės paraleles), pvz.: Č N 124 p. 269 (mįslių daina), J I N 30 p. 83, J Sv II N 936 p. 161, TR p. 72, p. 115, CLM N 134 p. 102, LLK 75 N 82 matome nuoseklų, humoristinį, dainos siužeto plėtojimą.

42. **Aš pasėjau apynėlį.** Padainavo K. Bubinienė, 68 m., Eglynės km., Raseinių raj.; užrašė Z. Budaitė 1958 m., LLK 23 N 2a.

Variantai: J I N 147 p. 291—294 (platesnis); NiS N 469, N 470 p. 89 — mažiau išplėtoto turinio.

pantaplius (skol.): senus batūs.

bervinga žolelė: bervingė — tam tikra darželinė gėlė (bervidis Iv. — scrophularia L.), arba bervinka — mirtų rūšis.

karčioms: karčiomis: kartimis.

43. **Atjojo Jurkus balta kumele.** Padainavo V. Girdvainienė, 70 m., Užminijos km., Telšių raj.; užrašė J. Jonkutė ir V. Šalučkaitė 1958 m., LLK 42 N 123.

Variantai: PKD N 69 p. 62 (art.), J Sv I N 203 p. 198 (siauresnis); J Sv II N 786 p. 40 (tol.), K PD N 37 p. 19.

ZAIDIMŲ DAINOS

44. **Tupi žebrius rugiuose.** Padainavo P. Maciukevičius, 64 m., Niurkiškių km., Raseinių raj.; užrašė Z. Budaitė 1959 m., LLK 23 N 5a.

Variantai: žr. N 8.

žebrius: žr. N 8.

45. **Ganiau, ganiau aveles.** Papasakojo O. Jančiauskienė, 50 m., Jerubaičių km., Rietavo raj.; užrašė D. Dielininkaitytė ir D. Sauka 1958 m., LLK 39 N 29.

Pateikėjos apibūdinta kaip „vakų žaisls“.
pakaštavoti (skol.): paragauti.

12. **Aš, audėja, moku austi.** Padainavo K. Kubiliūtė, 62 m., Sakalių km., Skuodo raj.; užrašė J. Cekavičiūtė ir G. Smulkštytė 1959 m., LLK 75 N 119.
Audimo daina. Užrašytojų pastaba: „Gal kartoti du ar daugiau sykių pagal audimą“.

LOPSINES

47. **Pylelė balta.** Padainavo Z. Zubienė, 83 m., Naujokų km., Mosėdžio apyl., Skuodo raj., užrašė T. Daržinskaitė ir T. Ramanauskaitė 1959 m., LLK 76 N 163.

pylelė: žr. N 32.

48. **Čiukš, čiukš pelėda.** Padainavo B. Zubienė, 83 m., Naujokų km., Mosėdžio apyl., Skuodo raj.; užrašė T. Daržinskaitė ir T. Ramanauskaitė 1959 m., LLK 76 N 167.

čevyrykai (skol.): užvarstomi batai.

šiaučius: batsiuovys.

49. **Pelele, pelele.** Padainavo O. Sleinytė-Lipšienė, 69 m., Kusų km., Mosėdžio apyl., Skuodo raj.; užrašė D. Krištopaitė ir P. Krištopas, 1959 m., LLK 72 N 80.

lopišelj: žr. N 28.

50. **Leku leku lekutis.** Padainavo O. Sleinytė-Lipšienė, 69 m., Kusų km., Mosėdžio apyl., Skuodo raj.; užrašė D. Krištopaitė ir P. Krištopas 1959 m., LLK 72 N 79.

Dainininkės pastaba: „Dainiou kumet vāka kavuo“ (augina, prižiūri).

51. **Išėjau į tyrą.** Padainavo B. Kniukštienė, 93 m., Videikių km., buv. Salantų raj.; užrašė Z. Budaitė, V. Niparaitė, S. Vingytė 1958 m., LLK 23 N 48.

tyras: pelkė (kur auga uogienojai).

gailu: gaila.

52. **Išvažiavo žagarų.** Padainavo M. Bitaravičiūtė-Dabravalskienė, 84 m., ir J. Dabravalskytė-Zubienė, 46 m., Bakščių km., Skuodo raj.; užrašė A. Skruibyūtė ir M. Telksnytė 1959 m., LLK 74 N 46.

Variantas: J III N 1568 p. 713 (labiau išplėto turinio).

53. **A-a-a, apa-pa, zuikis vaiką lingavo.** Padainavo O. Jankauskienė, 57 m., Purvaičių km., Rietavo raj.; užrašė D. Dielininkaitytė ir D. Sauka 1958 m., LLK 39 N 35.

melniks (skol.): malūnininkas.

šiaučius: žr. N 50.

REVOLIUCINES IR ISTORINES DAINOS

54. **Paskutinį jau kartą šiandieną.** Padainavo N. Vaitkutė-Avižienė, 57 m., Mosėdžio miest., Skuodo raj.; užrašė D. Dobilaitė ir G. Smulkštytė 1959 m., LLK 75 N 87.

Labiau išbaigtas variantas — TR p. 220. Nurodoma, kad ši daina buvo dainuojama Lietuvoje nuo 1907 m., Stolyfino reakcijos metais, o taip pat fašistinio teroro laikais (žr. TR p. 518).

Dainininkės pastaba: „Dainuodavom Smetonos laiku. Išmokom iš parėjusio iš kalėjimo ir užtraukėm per vakarėlį, taip jinai mums patiko.“

55. **Atsisakom nuo senojo svieto.** Padainavo Songailienė, Kantrakalniai, Rietavo raj.; užrašė T. Buivyte ir Z. Pocius 1958 m., LLK 55 N 44.

Folklorizuotas plačiai žinomas revoliucinis himnas „Marseljetė“.

56. **O mes, mielieji vaikeliai.** Padainavo R. Simaitytė-Prelgauskienė, 79 m., Gandlaukio km., Skuodo raj.; užrašė G. Smulkštytė ir D. Dobilaitė 1959 m., LLK 73 N 112.

Populiari žemaičiuose daina apie svieto lygintojus — žemaičių kazokėlius, kurie pateiktojoje dainoje vadinami „Žemalės kazokėliais“. Žemalė — miestelis Mažeikių raj.

Variantas: J I N 402 p. 757 (tol.), TR p. 173.

varpinyčion (hibr.): varpinėn.

pakajų (skol.): rūmų kambarį.

vandravojam (skol.): keliaujam, žygiuojam.

sukilo: pakilo, sukruto.

57. **Kosčiuška išėjo.** Padainavo M. Bitravičiūtė-Dabravalskienė, 84 m., Bakščių km., Mosėdžio apyl., Skuodo raj.; užrašė A. Skruibytė, M. Telksnytė 1959 m., LLK 74 N 42.

Panašūs motyvai sutinkami NS N 32 p. 29.

nušavo: nušovė.

strielbą: šautuvą.

BURZUAZINĖS DIKTATŪROS LAIKOTARPIO DAINOS

58. **Saulė leidos raudonoji.** Padainavo M. Šakėnaitė-Andrijauskienė, 52 m., Mosėdžio miest., Skuodo raj.; užrašė D. Dobilaitė ir G. Šmulkštytė 1959 m., LLK 75 N 159.

59. **Ar aš einu, ar važiuoju.** Padainavo D. Gedvilaitė, 50 m., Užduobulio km., Rietavo raj.; užrašė D. Dielininkaitytė ir D. Sauka 1958 m., LLK 39 N 14.

D. Gedvilaitė dainą išmokusi iš kitų samdinių 1928—1943 metais tarnaudama buvusiam Klaipėdos krašte.

60. **Daratyte, kas daryti.** Padainavo D. Gedvilaitė, 50 m., Užduobulio km., Rietavo raj.; užrašė D. Dielininkaitytė ir D. Sauka 1958 m., LLK 39 N 12.

Daina kaip ir N 61 buvo dainuojama buvusiam Klaipėdos krašte samdinių tarpe 1928—1943 metais.

TARYBINIO LAIKOTARPIO DAINOS

61. **Vai jūs, susiedai.** Padainavo V. Vaitkutė-Avižienė, 57 m., Mosėdžio miest., Skuodo raj.; užrašė J. Čekavičiūtė ir G. Šmulkštytė 1959 m., LLK 75 N 100.

susiedai (skol.): kaimynai.

pavožokit (skol.): pagerbkit, pabranginit.

62. **Ziūriu, žiūriu: ten už šilo.** Padainavo K. Ivanauskienė, 49 m., Pagirgždutės km., Varnių raj.; užrašė N. Vėlius 1959 m.

trūbuką (skol.): vamzdelį.

63. **Tavo traktorius gaus.** Padainavo Z. Skrodenytė, 24 m., Padvarių km., buv. Skaudvilės raj.; užrašė Br. Kurkulis 1958 m.

Dainą pateikėja išmokusi iš Varlaukio MTS traktorininkų.

pažerėliai: pazarėliai (skol.): žara.

DAINININKĖS-PATEIKĖJOS

Barbora Šakėnaitė-Kniukštienė

Po pusšimtį dainų mokančių dainininkų Žemaičiuose retoka. Viena tokių — Salantų rajono, Videikių km. gyventoja Barbora Šakėnaitė-Kniukštienė, gimusi 1865 m. Plungės raj., Veištuvėnų kaime.

Nors senutė liguista, bet padainavo 48 dainas, o jaunystėj, matyt, būta tikrai geros dainininkės. „Bi gavau sykį ešgerste daina i muokiejau“.

Nuo vargų senoji Kniukštienė sulinkusi į kuprelę, veidas išvagotas daugeliu raukšlių, pabalę plaukai. „Nebova čiesa i dainiout“, — prisimena senutė. „Nu aštuniu metu pradiejau pas svetėmos darbutis, vākus kavuo-

jau. Paaugau — derbau kap dedelėsne, myniau, kūliau so spragelās nu dvylikas atsikeldama“. Taip ėjo metai. . . Bet ir dirbdamas jaunas atrado laiko dainai. „Par deina darbe būsi, vakare dainiuoji. Kon čia jauns bedarysi?“ Dainuodavo daugiausia iš kitų išmoktas dainas, nors skaityt „mamieli bova išmuokėnus“.

Ištekėjo ji 22 metų už nemylimo žmogaus, padidėjo vargai, neliko laiko ir noro dainuoti. „So žmuoniems gerā, žmuonis dainiou laukūs, vuo aš veina kruoksu, kruoksu. . .“— tai greičiau skundas negu pasakojimas: „Ons (vyras) pats bova so keta soserasydenes, ale nobiega pri klebuona i moni ožrašē. Biški trūktens bova“. Barbora neturėjo sukrauto kraitelio, bet ir jos jaunikis nebuvo iš turtingųjų: „Torieja arklėjį, tris dešėmtenes žemes, . . . Seniaus plūga nebova“,— prisimena senutė,—„aš so kėrvio ožkėrsio, ons so žombio ožars veliena. Aba pasekerti vežemėli malku, noveži i Plungę ka gautum roblį“.

Visą laiką Kniukštienė išgyveno Videikiuose, išaugino du sūnus ir dukrą. Jos sodyba dar ir dabar patraukla praeivio akį žemaičiams būdingu tvarkingumu: čia viskas savo vietoje. O už trobos ošia senas sodas, palangėj stiepias rūta, kvepia jazminas.

Šį sodą iš sėklelės išauginusi Kniukštienė. „Vuo dedels oužols,— parodo ji pro langą,— mona eš geleles ideigts. Nieks nevieri“. Kad ir mažą trobelę turėjo, bet medelius ir gėles mėgusi. „Da i daba ruteles apravo. Nepaslenko, ale skaud šerdes, ka daržels apžieles“.

Kniukštienės prisimenamos labiausiai populiarios žemaičiuose dainos: „Lėkė pylėlė“, „Juzi, Juzeli“, „Du balandžiai“ ir t. t., o taip pat ir kai kurios kitos, lyrinės, šiame rinkinyje spausdinamos (N 14, 20, 35, 53).

Z. Budaitė, 1958 m.

Antanina Jakaitė

Šilalės apylinkėse labiau paplitusi pasaka, sakmė bei anekdotas negu daina. Dainuoja daugiausia tik senyvo amžiaus moterys. Iš jų liko atmintyje net 60 dainų padainavusi (N 29, 39, 42) kvėdarniškė Antanina Jakaitė.

Pasakojimą apie save ji pradeda su ašaromis dainuodama:

Mano vargelis
Nieko nebojo,
Labiau lapojo,
Labiau šakojo.

Vargų vargeliai
Vartus kilnojo.

Gimė ji Pasmiltinio km., netoli Kvėdarnos. Sunku buvo mėgstančio išgerti, griežto ir rūstaus tėvo dukrai, vyriausiajai iš aštuonių vaikų. Neilgai po tėvų stogu užteko visiems duonos: „Kumet paaugau, eidavau ont dynu“,— prisimena Jakaitė. Nemaža jai teko dirbti tėvo-mažazemio ūkelyje. „Eškolsi spragelās, vuo da neaušt. Laukdavoum šventadynia nosekamavi“. Jakaitės motina savo charakteriu ir pomėgiais labai skyrėsi nuo tėvo. Giedro, švelnaus būdo moteris iš mažens įskiepijo vaikams meilę liaudies pasakai ir dainai. „Muokiedava momis linksmyt. Ana verps, mes plunksnas pliešysma — nieks negal ešeit ont nieka (mažazemio ūkyje, kai tėvas geria ir šeima — gausi). Pradiesi dērbt, veiziek — jau ęr vinūlikta, ne nejunti kap laiks eina“. Grįžus girtam tėvui, vaikų klegės nimiravo, nes jis nemėgo to klegesio ir dainos.

Dirbti lengviau, kai darbą lydi daina. Prisimena dainininkė, kaip syki įgėręs tėvas išvarė vaikus piauti rugių. Jakačiai dainavę dirbdami, kad kaimas žinotų apie senąjį Jakaitį, išvijusį juos naktį prie darbo.

A. Jakaitė — savamokslė, iš brolių išmokusi rašto. Gabi ji ir rankų darbams, ypač audimui — ne kartą jos audiniai buvo eksponuojami liaudies meno parodose. Mėgo ji ir vaidinti kaimo scenoje — jeigu šeimninė tik išleisdavo laisvalaikio valandėlėmis į repeticijas.

Šiandien A. Jakaitė tebegyvena viena, nes „so maža pasuoga gers neieme, vuo už pejuoka bil kuokia nenuoriejau eit“.

A. Jakaitė — kolūkietė. Darbas ir daina išlaikė ją energingą ir žvalią. „Tep ęr dęrbo, vuo nuošębuost — dainiuju“.

Smagi ir gyva šiandien šešiasdešimtmetė dainininkė, lyg praeities visą naštą nusimetusi. Dirba ji sau, pati sau — šeimnininkas.

A. Jakaitė — vienas šviesesnių Kvėdarnos kaimo žmonių, netikinti prietarais, blaiviai materialistiškai vertinanti aplinką, gamtos reiškinius.

Z. Budaitė, 1959 m.

Ona Šleinytė-Lipšienė

— gera, linksma moteris. Ilgam lieka atmintyje jos gyvos, pastabios akys, nuoširdus žodis.

Gimė ji 1870 m. Plaušinių kaime, netoli Lenkimų, šiandien gyvena Kusų kaime, Skuodo rajone. Dainininkės vaikystė ir jaunystė praėjo skurdžiai. Neturtingi tėvai jai negalėjo sukrauti kraičio, o skurdžios nuotakos-bekraitės dienos ėjo. „Kas čia plekuos nuories,“ — prisimena anas dienas dainininkė.

O. Šleinytė ištekejė prieš devynerius metus už našlio (jam dabar 92 metai). Kaip pavėluotai ateina laimė net šeimoje šitiems gyvenime visko ragavusiems žmonėms!

Senutė nepaprastai myli savo anūkus (vyro sūnaus vaikus), gal dėl to ir jos padainuotos lopšinės (N 51, 52) — vienos gražiausių iš žemaičiuose užrašytųjų.

D. Krištopaitė ir P. Krištopas, 1959 m.

Monika Šakėnaitė-Andrijauskienė

gimė 1907 m. mažazemio valstiečio šeimoje. Skurdžiai, tarnaujant svetimiems jau nuo 12-kos metų, praėjo jos vaikystė. Dėl duonos kėsnio ji tiek pat plūkėsi ir sukūrusi šeimą tame pačiame 2 ha tėvų žemės sklypelyje. Ir tada Monika ir jos vyras buvo priversti žiūrėti į buožių rankas, skolinti iš jų padargus, arklį. Už skolas vėl teko lenkti nugarą prie darbo svetimuose laukuose.

M. Šakėnaitė-Andrijauskienė dainų išmokusi iš senų moterų tarnaudama. Jos repertuare ne tik senosios, bet ir naujosios, revoliucinės (N 60) dainos. Nors dainų tekstas kartais ir neišbaigtas, tačiau melodijos nepaprastai turtingos ir įvairios.

Tik tarybinės santvarkos metais pragiedrėjo M. Andrijauskienės gyvenimas. Andrijauskai pirmieji įstoja į kolūkį, ir šiandien dainininkė mielai dirba laukuose be ežių su tokiais taip kaip ji sklypininkais, seniau vos galą dūrusiais su galu. Dainininkės viena duktė — taip pat kolūkietė, antroji — baigė Valstybinę konservatoriją. Laimingai ir pasiturinčiai gyvena Andrijauskai.

Z. Budaitė, 1959 m.

SIAME TOME ĮDETŲ DAINŲ SĄRAŠAS

Zemaičiuose surinktos liaudies dainos

Darbo dainos

1. Vai liūsta liūsta	139
2. Du balandžiai klane gėrė	139
3. Piaun bernelis lankoj šieną	139
4. Sienelį grėbiau	139
5. Lekia gulbelis	140
6. Aš dalgelį išpustysiu	140
7. Eisiu ant kalno	140
8. Tupi žebrius rugiuose	140
9. Dainuokit, mergelės	140
10. Kad linelius roviau	140

Vestuvinės dainos

11. Nesirūpinkis	141
12. Ne dėku tėvui, nei motinėlei	141
13. Kas do dyvai	141
14. Vaikščiojau, vaikščiojau	141
15. Bėg upelė vingurdama	142
16. Oi, broli, broli	143
17. Oi, namo, namo	143
18. Už jūrelių, už marelių	143
19. Sesorėlė verkdama	143
20. Ko nedainuojai, balta motuše?	143
21. — Vedliai, vedliai	144
22. Pirštelis klūpo	144
23. Kur buvai, piršleli	144
24. Lėkė varnelė	145
25. Aušt aušrelė, tek saulelė	145
26. Oi tu, mergyte	146

Jaunimo ir šeimos dainos

27. Ein mergelė keleliu	146
28. Vargely gimiau	146
29. Jau saulelė leidžias	146

Dainos apie paukščius ir gyvulius

30. Plaukė pylėlė	147
31. — Ai, ai, ai,— strazdas dejavo	147
32. Pamačiau, pamačiau	147
33. — Ai, tu, oželi	147

Našlaičių dainos

34. Išgrauš poną ir urėdą	147
35. Vištytėliai būriu bėgo	148
36. Oi tu, liepele	148

Karo dainos

37. Gieda gaideliai, ryliuoja	148
38. Simtą kartų artojęliui	148
39. Lietuva brangi	149

Humoristinės dainos

40. Tup' žvirblėlis ant seklyčios	149
41. Ne bobelė būčiau	149
42. Aš pasėjau apynėlį	149
43. Atjojo Jurkus balta kumele	150

Zaidimų dainos

44. Tupi žebrius rugiuose	150
45. Ganiau, ganiau aveles	150
46. Aš audeja moku austi	150

Lopšinės

47. Pylėlė balta	150
48. Čiukš, čiukš pelėda	150
49. Pelele, pelele	151
50. Leku, leku lekutis	151
51. Išėjau į tyrą	151
52. Išvažiavo žagarų	151
53. A-a-a, apa-pa, zuikis vaiką lin- gavo	151

Revoliucinės ir istorinės dainos

54. Paskutinį jau kartą šiandieną ..	151
55. Atsisakom nuo senojo svieto	151
56. O mes, mielieji vaikeliai	151
57. Kosčiuška išėjo	151

Buržuazinės diktatūros laikotarpio dainos

58. Saulė leidos raudonoji	152
59. Ar aš einu, ar važiuoju	152
60. Daratyte, kas daryti	152

Tarybinio laikotarpio dainos

61. Vai jūs, susiedai	152
62. Žiūriu, žiūriu: ten už šilo	152
63. Tavo traktorius gaus	153

P a a i š k i n i m a i   153

D a i n i n i k e s - p a t e i k ė j o s   162

Vilniaus Valstybinis V. Kapsuko v. Universitetas
Lietuvių literatūros katedra

Įteikta
1962 m. vasario mėn.

НАРОДНЫЕ ПЕСНИ СОБРАННЫЕ В ЖЕМАЙТИИ

Д. САУКА и З. БУДАЙТЕ

Резюме

Получившее в Советской Литве широкий размах собрание и изучение литовского фольклора привлекает в свою очередь и вузовских студентов. Усилиями кафедры литовской литературы ВГУ в 1956—1959 г.г. во время летних каникул был собран богатый фольклорный материал (около 13 000 произведений, большей частью песен). Из этого материала отобрано для публикации только 63 песни, записанные в западной части Литвы — Жемайтии, и представляющие значительный интерес своими идейно-художественными особенностями. В первую очередь большую познавательную ценность и идейно-воспитательное значение имеют немногочисленные записи революционных, а также новых советских песен, отображающих острейший переломный момент и мощный творческий подъем в жизни литовского народа. Старые жемайтские песни, составляющие большую часть публикуемого материала, отличаются глубоко демократическим содержанием, острым социальным чутьем, чеканной художественной формой, своеобразной стилиевой окраской — характерным сдержанным жемайтским юмором. Колыбельные, некоторые свадебные, юмористические песни, как видно по приложенным комментариям, представляют собой редкие примеры литовской народной поэзии и не имеют опубликованных вариантов.
